

NATURA2000-GEBIEDEN IN OVERIJSSSEL EN DE REST VAN NEDERLAND

Doelstellingen uit de Ontwerp- en Aanwijzingsbesluiten getoetst aan de richtlijnverplichtingen.

Stichting Instituut Quatro

verantwoording stellingname in rapport IQuatro 2012/02, in opdracht van de Statenfracties voor de VVD en PVV in de provincie Overijssel, 21 oktober 2012

citeren als:

N.M. Gerrits, ***Natura2000-gebieden in Overijssel en de rest van Nederland, Doelstellingen uit de Ontwerp- en Aanwijzingsbesluiten getoetst aan de Richtlijnverplichtingen.*** IQuatro 2012/17, 21 oktober 2012

Geachte lezer,

Gezien vanuit de Vogel- en Habitatrichtlijn mogen alle planten en dieren in Nederland beschermd worden alsof ze de laatste op de aarde zijn, zolang de doelstellingen van die richtlijnen maar niet in gevaar komen. Maar er bestaat een groot verschil tussen datgene wat mag en datgene wat moet op grond van de richtlijnverplichtingen. Wanneer datgene wat mag, zoals in ons land gebeurt, wordt verkocht alsof het moet, is sprake van bedrog.

Dat is hetgeen waartegen IQuatro zich teweer stelt. Er is zelfs sprake van een dubbel bedrog, omdat de voorschriften van de richtlijnen onvolledig en onjuist in Nederlandse wetgeving zijn opgenomen. De Nederlandse overheid gedraagt zich met betrekking tot Natura2000 alsof het om de EHS gaat. Daarmee verdwijnt de rechtsbescherming van particulieren naar de prullenbak, terwijl het Europese recht in zijn algemeenheid en ook dus de Habitatrichtlijn uitdrukkelijk op dergelijke rechtsbescherming toezien.

De opdracht die ten grondslag lag aan het rapport **Natura2000-gebieden in Overijssel, Doelstellingen uit de Ontwerp- en Aanwijzingsbesluiten getoetst aan de Richtlijnverplichtingen**. IQuatro 2012/02, 11 mei 2012, was eenvoudig. De Statenfracties van de VVD en de PVV in de provincie Overijssel vroegen om een zo simpel en helder mogelijk overzicht van wat moest van de richtlijnen en wat niet strikt noodzakelijk was. Een volledige juridische onderbouwing van de stellingnames in het rapport werd in eerste instantie niet noodzakelijk geacht.

Het voorliggende rapport voorziet in deze onderbouwing. IQuatro baseert zich daarbij uitsluitend op officiële Europese documenten, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn en daaraan gerelateerde besluiten, en op jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie.

Brieven van Ministers of Staatssecretarissen, ambtelijke rapporten, en zelfs officiële publicaties waarin de Europese Commissie haar opvattingen met betrekking tot de richtlijnen weergeeft, hebben een betrekkelijke waarde, zeker als het gaat om controversiële onderwerpen. Uiteindelijk geeft alleen de opinie van het Europese Hof de doorslag.

De gegevens op basis waarvan maatregelen genomen moeten worden als uitvloeisel van de verplichtingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn vastgelegd op het z.g. Standaard Data formulier (SDF). Waar IQuatro zich in het Overijssel-rapport tegen heeft uitgesproken is de praktijk dat er voortdurend wordt beschermd met de "meest actuele kennis" om doelen en maatregelen vast te stellen, terwijl die kennis niet is verwerkt in het enig officiële toetsbare uitgangspunt, het SDF.

Zolang voor een doel geen gegevens zijn vastgelegd op het SDF beschouwt IQuatro dit als een nationale toevoeging. Veel van deze nationale toevoegingen hebben betrekking op habitats en soorten die zelfs niet in de gebieden voorkomen. De stellingname van IQuatro in het Overijssel-rapport en in het voorliggende rapport moge duidelijk zijn: **eerst op het SDF en dan pas doelen en maatregelen**, omdat er anders geen toetsbaar en met de oorspronkelijke gegevens vergelijkbaar uitgangspunt is. Daarnaast stelt IQuatro dat de **maatregelen een vertaling moeten zijn van de ecologische gegevens van het SDF**, niet meer en niet minder.

Prof Freriks heeft op verzoek van GS van de provincie Overijssel een Advies Rapportage opgesteld om antwoord te geven op vragen naar aanleiding van het IQuatro-rapport 2012/02. Helaas is niet onderzocht of de opvattingen van IQuatro in strijd zijn met de richtlijnverplichtingen, maar ze zijn uitsluitend vergeleken met ambtelijke documenten en door het ministerie van LNV gesponsorde rapporten. De conclusie van prof. Freriks, dat de opvattingen van IQuatro daarmee in strijd zijn, komt derhalve niet als een verrassing. In ons rapport bestreden wij namelijk de legitimiteit van het Nederlandse beleid.

De wijze waarop prof. Freriks poogt het belang van het SDF te ontkennen is suggestief maar faalt in zijn opzet. Daarnaast blijkt uit haar rapport een gebrekkige

kennis van de richtlijnen, met name van de Vogelrichtlijn. Het rapport van prof. Freriks verzuimt geheel om jurisprudentie van het Europese Hof bij de analyse van het standpunt van IQuatro te betrekken. Deze strategie lijkt ingegeven door het buiten beeld willen houden van onwelgevallige informatie. Zoals IQuatro in het voorliggende rapport aantoont, huldigt het Hof een zeer stringente opvatting over de richtlijnverplichtingen. Het Nederlandse Natura2000 beleid komt daarmee op vrijwel alle punten in strijd.

Met haar onjuiste conclusies strooit prof. Freriks zand in de ogen van iedereen met onvoldoende kennis van richtlijn-zaken. Het advies van prof. Freriks levert geen enkele zinvolle bijdrage aan discussies die over een aantal in onze rapporten opgeworpen kwesties gevoerd **zou dienen** te worden.

Naast een aantal niet onbelangrijke zaken die in dit rapport aan de orde worden gesteld zijn de voornaamste onderwerpen die besproken worden: de status van het SDF, de verplichtingen van de Vogelrichtlijn, het verschil tussen kwalificerende en niet-kwalificerende habitats en soorten in relatie tot de "passende beoordeling", en landelijke en te hoge doelstellingen. Daarbij zal telkens worden voorzien in commentaar op de advies rapportage van prof. Freriks. Tevens zal de opvatting van de Staatssecretaris over complementaire doelen van commentaar worden voorzien. Een beknopte reactie op de antwoorden van prof. Freriks n.a.v. de vragen van GS Overijssel is als bijlage toegevoegd.

IQuatro heeft de vrijheid genomen het eerdere overzicht met doelen in de Overijsselse gebieden uit te breiden naar alle landelijke habitatrichtlijngebieden. Het is naar onze mening in ieders belang om te kunnen constateren op welke schaal de overheid beleid zonder grondslag uitvoert.

Het ministerie van LNV / EL&I heeft al in een ver verleden een geheel eigen opvatting ontwikkeld over de toepassing van de verplichtingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn. Een opvatting die nogal afwijkt van de uitgangspunten van de richtlijnen, zoals IQuatro voortdurend probeert duidelijk te maken. Het centrale thema van de richtlijnen - **alles is toegestaan, tenzij aantoonbaar schadelijk** - is, vanaf de aanvang van de uitvoering van Natura2000 gebiedsbescherming, 180 graden omgedraaid tot - **alles is verboden, tenzij aantoonbaar onschadelijk**.

Als de richtlijnen op normale wijze (en volledig!) waren omgezet in Nederlandse wetgeving was er geen enkele noodzaak geweest voor gecompliceerde vergunning-procedures en discussies over bestaand gebruik, die het economisch verkeer al jaren frustreren. Het was dan tevens duidelijk geweest wat moest en wat extra was, zodat er op een zinvolle manier had kunnen worden beslist over de allocatie van middelen.

Namens de Stichting IQuatro

Dr. N.M. Gerrits
secretaris-penningmeester

INHOUD

1	Standaardgegevensformulier		
1.1	De instelling van het formulier	5
1.2	Doel en gebruik van het SDF	5
1.3	De opinie van de Commissie	6
1.4	De Advies Rapportage Freriks	8
1.5	Het standpunt van IQuatro	9
2	Verplichtingen ingevolge de Vogelrichtlijn		
2.1	Relevante artikelen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn	10
2.2	Selectie van gebieden	11
2.3	Criteria voor aanwijzing	11
2.4	Aanwijzing Nederlandse vogelrichtlijngebieden	12
2.5	Relatie IBA-rapporten en SDF	13
2.6	Verduidelijking toepassing artikel 6(2) HR	14
2.7	Verduidelijking toepassing artikel 6(3) HR	15
2.8	De Advies Rapportage Freriks	15
2.9	Het standpunt van IQuatro	16
3	Artikel 6(3) HR: de passende beoordeling		
3.1	Het relevante artikel uit de richtlijn	18
3.2	Jurisprudentie van het Hof terzake artikel 6(3) HR	18
3.3	De Nederlandse praktijk	18
3.4	Passende beoordeling m.b.t. de Tweede Maasvlakte	19
3.5	De Advies Rapportage Freriks	19
3.6	Het Standpunt van IQuatro	20
4	Doelstellingen		
4.1	SDF gegevens als ijkpunt	21
4.2	Het Nederlandse beleid	21
4.3	Complementaire doelen	22
4.4	Landelijke doelstellingen	25
4.5	Rek en ruimte	27
4.6	Doelstelling hoger dan de nulmeting verplicht	29
4.7	Beoordeling van de staat van instandhouding	29
4.8	Monitoring	30
4.9	Openbaarheid van informatie	30
4.10	De Advies Rapportage Freriks	30
4.11	Het standpunt van IQuatro	30
5	Legenda bij het overzicht van de Habitatrichtlijngebieden		32
6	Overzicht van doelen in Habitatrichtlijn-gebieden in Nederland		33
BIJLAGE	Beknopt commentaar van IQuatro op de antwoorden van de Advies Rapportage Freriks naar aanleiding van de vragen van GS Overijssel		49

1 Standaardgegevensformulier (SDF of SGF)

1.1 *De instelling van het formulier*

De Beschikking uit 1996¹ waarbij de Europese Commissie het format van het Standaard Data Formulier (SDF) heeft vastgesteld is gewijzigd in het Uitvoeringsbesluit uit 2011². De door de jaren niet gewijzigde rechtsgrondslag van het verzamelen van gegevens en het vastleggen daarvan in een formulier wordt als volgt omschreven:

De rechtsgrondslag voor het verzamelen van gegevens ter uitvoering van deze fase van Natura 2000 vormt artikel 4, lid 1, van de Habitatrichtlijn, dat bepaalt: „Deze informatie omvat een kaart, de naam, de ligging en de oppervlakte van het gebied, alsmede gegevens die werden verkregen uit toepassing van de in bijlage III (fase 1) vermelde criteria, en wordt verstrekt op basis van een door de Commissie volgens de procedure van artikel 21 opgesteld formulier. Krachtens artikel 4, lid 3, van de Vogelrichtlijn rust op de lidstaten reeds de verplichting de Commissie alle nuttige gegevens (toe te zenden) zodat zij de geëigende initiatieven kan nemen voor de coördinatie die nodig is om te bereiken dat de zones bedoeld in de leden 1 en 2 (van artikel 4) een samenhangend geheel vormen dat voldoet aan de eisen inzake bescherming van de soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is”.

1.2 *Doel en gebruik van het SDF*

Met betrekking tot het doel en gebruik van het SDF stelt het Uitvoeringsbesluit 2011:

De belangrijkste doelen van het Natura 2000-standaardgegevensformulier (SGF) en de resulterende databank zijn:

1. de gegevens ter beschikking te stellen die de Commissie in staat moeten stellen samen met de lidstaten maatregelen met het oog op het opzetten en in stand houden van een geïntegreerd Natura 2000-netwerk te coördineren en **de doeltreffendheid** van dit netwerk voor het behoud van de habitats van bijlage I en de habitats van de soorten van bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG, alsmede de habitats van de vogelsoorten van bijlage I en de andere trekvogelsoorten waarop Richtlijn 2009/147/EG betrekking heeft, **te evalueren**;
2. de lijsten van SCI's en SAC's uit hoofde van de Habitatrichtlijn op het niveau van de Unie bij te werken;
3. informatie te verstrekken waarvan de Commissie gebruik kan maken bij de besluitvorming op andere terreinen, zodat met het Natura 2000-netwerk terdege rekening wordt gehouden in andere beleidstakken en -sectoren waarover de activiteiten van de Commissie zich uitstrekken, met name het regionaal beleid en het beleid inzake landbouw, energie, vervoer en toerisme;

¹ Beschikking van de Commissie van 18 december 1996 betreffende het informatieformulier voor als Natura 2000-gebied voorgestelde gebieden (97/266/EG), Pb L 107/1

² Uitvoeringsbesluit van de Commissie van 11 juli 2011 betreffende een gebiedsinformatieformulier voor Natura 2000-gebieden (2011/484/EU), Pb L 198/39

4. de Commissie en de betrokken comités te helpen bij het selecteren van acties voor subsidiëring in het kader van Life + of andere financieringsinstrumenten, door het ter beschikking stellen van gegevens die voor het behoud van de betrokken gebieden relevant zijn en die derhalve het besluitvormingsproces kunnen vergemakkelijken;
5. te voorzien in een consistent en handzaam format voor de uitwisseling en mededeling van informatie over Natura 2000-gebieden, overeenkomstig de bepalingen van de Inspire-verordening en andere besluiten van de Commissie en verdragen over de toegang tot informatie (bv. het Verdrag van Aarhus);
6. gegevens beschikbaar te maken voor onderzoek, planning en andere doeleinden ter ondersteuning van het beleid inzake natuurbehoud;
7. een betrouwbare referentie- en informatiebron te verschaffen voor de beoordeling van specifieke problemen in geval van overtredingen van de wetgeving van de Unie.

en vervolgens:

Hoewel sommige veranderingen die door lidstaten in de SGF's worden aangebracht, wettelijke gevolgen kunnen hebben (bv. veranderingen die bij besluit van de Commissie in de lijsten op Unieniveau worden aangebracht), worden herzieningen van gegevens in de SGF's als zodanig niet geacht automatisch juridische effecten te sorteren. Het verdwijnen van een soort uit een gebied zal bijvoorbeeld niet noodzakelijk aan slecht beheer worden geweten en dus niet automatisch resulteren in gerechtelijke stappen. Evenmin volgt uit de in het SGF vermelde informatie over bedreigingen en pressiefactoren met negatieve gevolgen voor een gebied noodzakelijk dat de lidstaat zijn verplichtingen niet nakomt: al deze informatie moet in het juiste kader worden gezien.

Gevoegd bij de in de richtlijnen vastgelegde rechtsgrondslag (artikel 4, eerste lid, van de Habitatrictlijn, alsmede artikel 4, derde lid, van de Vogelrichtlijn) en de aan de Commissie toegekende bevoegdheden (artikel 21, van de Habitatrictlijn), laat ook het Uitvoeringsbesluit 2011 (tekstmarkeringen door IQuattro) geen twijfel mogelijk: de instelling van het SDF is een **eenzijdige publiekrechtelijke handeling met beoogd rechtsgevolg**.

1.3 De opinie van de Commissie

In haar brief ³ van 1 april 2011 stelt de Commissie op pagina 4 het volgende:

The objective of the Directive is to ensure biodiversity. The Directive therefore requires the Member States to include in the standard data form all habitat types of Annex I and species of Annex II which are present on the site. This includes habitat types and species which were not recorded in the *initial* standard data form. According to Article 4(1) Member States must, where appropriate, propose the adaptation of the list of sites proposed as sites of Community interest, in the light of the results of the surveillance referred to in Article 11. This includes the adaptation of the information in the SDF on species and habitat types of Community interest present on a site and on their respective representativity or

³ Brief van Europese Commissie van 1 april 2011. Opinie van DG-Environment m.b.t. Nederlandse implementatie van de Habitatrictlijn. ENV.A.I/m/ARES (2011)

population size and density. The SDF is thus key to the proper application of the obligations of the Member States.

vervolgend met de laatste alinea op pagina 4:

Any habitat type of Community interest or species of Community interest present on a site, as indicated in the SDF, will be subject to the provisions of Article 6(1).

Naar de door de Commissie in haar brief verwoorde mening speelt het SDF aldus een sleutelrol om te kunnen komen tot de juiste uitvoering van de richtlijnverplichtingen, en dient het als basis voor uitvoering van de voorschriften van artikel 6, eerste lid, van de Habitatrictlijn.

De Commissie benadrukt in haar brief dat gegevens op het SDF (conform) dienen te worden aangepast aan habitattypen en soorten die niet op het initiële SDF waren vermeld maar (naderhand) wel in de gebieden blijken voor te komen, en benadrukt de aanpassing van bestaande SDF gegevens. Zij verwijst daarbij voor gegevensverzameling naar monitoring in de gebieden zoals wordt voorgeschreven middels artikel 11, van de Habitatrictlijn. De Commissie sluit hier aan bij het Uitvoeringsbesluit 2011 dat stelt:

De SGF's, die het Natura 2000-netwerk op Unieniveau documenteren, vormen voor al deze doeleinden een belangrijke informatiebron. Wil deze documentatie goed aan haar diverse doelstellingen beantwoorden, dan dient zij behoorlijk up- to-date te worden gehouden. De lidstaten wordt daarom met aandrang geadviseerd deze documentatie geregeld bij te werken op basis van de best beschikbare informatie. Zo kunnen bijvoorbeeld monitoringresultaten in het kader van artikel 11, beleidsontwikkelingen, effectbeoordelingen enz. nieuwe informatie opleveren die in geactualiseerde SGF's moet worden verwerkt. Gedetailleerde monitoring van elk gebied, naast de krachtens artikel 11 voorgeschreven monitoring, wordt door de Habitatrictlijn evenwel niet uitdrukkelijk vereist.

Hoewel Nederland in 2005 door het Europese Hof is veroordeeld vanwege het niet omzetten in nationale wetgeving van o.m. artikel 11 (Arrest van het Hof van 14 april 2005, zaak C-441/03, Commissie vs Nederland), is tot nu toe verzuimd uitvoering aan de uitspraak van het Hof te geven. Zie in dit verband tevens het Arrest van het Hof van 20 oktober 2005, zaak C-6/04, Commissie vs Verenigd Koninkrijk, de punten 61-70.

Met andere woorden, het is in ons land niet eens mogelijk de wetenschappelijke betrouwbaarheid van gebiedsgegevens vast te stellen - het verplichte wettelijk kader ontbreekt.

Het belang van het SDF wordt voorts benadrukt in de "Note to the Members of the Habitats Committee" ⁴ m.b.t. de procedures die nodig worden geacht voor het updaten van het SDF. Van belang zijn hierbij de laatste twee alinea's uit dit document:

Updates can take place more often, with a minimum frequency of one year, to allow the necessary time for the verification of the updates and their integration in the general EU-wide database. Since the Commission requested, at the Habitats Committee meeting of April 2005, that Member States submit their new sites to address reserves in the adopted

⁴ Note to the Members of the Habitats Committee. Subject: Updating of the Natura 2000 Standard Data Forms and Database. European commission, Directorate-general Environment, Directorate B - Protecting the Natural Environment. ENV.B.2 - Nature and Biodiversity, 27 juli 2005

lists by April 2006, this opportunity should also be used to submit any other modifications resulting from the ongoing work on the preparation of the management tools for the sites.

It is important to note that the Commission can only take into consideration, at this time, the information that was included in the Standard Data Forms when the Commission Decisions adopting Community lists of sites were prepared. Any modifications that Member States might have introduced to the forms or the database after that date will have to be formally submitted and justified

1.4 De Advies Rapportage Freriks

Om haar standpunt m.b.t. het SDF te ondersteunen citeert de Advies Rapportage Freriks (hierna: de ARF) de Commissie:

"Ook uit de brief van de Europese Commissie d.d. 1 april 2011 kan worden afgeleid dat het SDF weliswaar gegevens dient te bevatten over de aanwezige habitattypen van Bijlage I Habitatrichtlijn en habitats van soorten van Bijlage II Habitatrichtlijn, maar dat bij formulering van de instandhoudingsdoelstellingen niet kan worden volstaan met verwijzing naar het bij de aanmelding ingediende (initiële) SDF".

Hiermee wordt de indruk gewekt dat het SDF een bescheiden rol zou spelen. Maar de ARF is niet alleen onvolledig in haar weergave van de betreffende passage uit de brief van de Commissie. De strekking van de passage is principieel anders, zoals uit de volledige weergave van de tekst in paragraaf 1.3 blijkt.

In hoofdstuk 4 op pagina 7 onder verwijzing naar de tekst van par 4.5.3 van het document Beheer van Natura 2000-gebieden ⁵ stelt de ARF:

"In deze passage lijkt ervan te worden uitgegaan dat het SDF een volledige weergave bevat van"

"Lijkt ervan te worden uitgegaan" is een verdraaiing van de tekst: de passage gaat er eenvoudigweg van uit dat

Het vervolg van het betoog op pagina 7 is niet meer en niet minder dan een volledige bevestiging van het feit dat Lidstaten gehouden zijn aan het actualiseren van het SDF. Hoezeer de ARF ook probeert verschillende malen het belang van het SDF te minimaliseren, zij ontkomt er niet aan dit belang te erkennen. Voor zover IQuatro heeft kunnen nagaan bestaan geen EU-documenten die een andere strekking hebben.

De ARF is selectief bij het citeren van bronnen, laat een belangrijke document zoals de "Note to the Members of the Habitats Committee" buiten beschouwing en verzuimt belangrijke jurisprudentie van het Hof (zie terzake: 2.5) in haar overwegingen te betrekken.

De met verwijzing naar het Uitvoeringsbesluit geformuleerde conclusie op pagina 5:

"Het SDF is uitsluitend een format waarin gegevens worden aangeleverd. Het SDF en de inhoud daarvan hebben op zichzelf geen rechtsgevolgen".

mist, zoals in de paragrafen 1.1, 1.2 en 1.3 in voldoende mate is aangetoond, elke grondslag. Deze conclusie is niet alleen onjuist maar zeer schadelijk, omdat de suggestie wordt gewekt dat het SDF bij de uitvoering van de richtlijnverplichtingen van ondergeschikt belang zou zijn.

⁵ Beheer van Natura 2000-gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, 2000, ISBN 92-828-9051-1

1.5 **Standpunt van IQuatro**

Naar aanleiding van de ARF ziet IQuatro geen aanleiding haar standpunt m.b.t. het SDF te wijzigen. De instelling van het SDF dient beschouwd te worden als een eenzijdige publiekrechtelijke rechtshandeling met beoogd rechtsgevolg. De ARF faalt in haar poging de juridische status van het SDF te ontkennen, danwel te minimaliseren, en faalt tevens aan te tonen dat het SDF van ondergeschikt belang zou zijn als grondslag voor het uitvoeren van richtlijnverplichtingen.

Derhalve:

Vooreerst met richtlijnconforme procedures vaststelling van een (ecologische) nulmeting en daarna pas (eventueel noodzakelijke) maatregelen. Niet op het SDF betekent: geen doelstellingen in Ontwerp- en Aanwijzingsbesluiten, en geen doelstellingen in beheerplannen.

2 Verplichtingen ingevolge de Vogelrichtlijn (2009/147/EG)

2.1 *Relevante artikelen uit Vogel- en Habitatrichtlijn*

De tekst van artikel 3 van de Vogelrichtlijn luidt als volgt:

1. Met inachtneming van de in artikel 2 genoemde eisen nemen de lidstaten alle nodige maatregelen om voor alle in artikel 1 bedoelde vogelsoorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden en een voldoende omvang ervan te beschermen, in stand te houden of te herstellen.
2. Voor de bescherming, de instandhouding en het herstel van biotopen en leefgebieden worden in de eerste plaats de volgende maatregelen getroffen:
 - a) instelling van beschermingszones;
 - b) onderhoud en ruimtelijke ordening overeenkomstig de ecologische eisen van leefgebieden binnen en buiten de beschermingszones;
 - c) herstel of weer aanleggen van vernietigde biotopen;
 - d) aanleg van biotopen.

Van belang is te constateren dat de soortbeschermingsmaatregelen van artikel 3, voor alle in Nederland voorkomende vogelsoorten gelden en dus onverkort van kracht zijn op de soorten waarvoor gebieden zijn geselecteerd.

Artikel 3 is niet in nationale wetgeving omgezet. Het eenvoudigweg verwijzen naar de verplichtingen van de richtlijn (zoals de Nbwet doet) kan niet worden aangemerkt als vastlegging van voorschriften in wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen.

De tekst van artikel 4, de leden een en twee, van de Vogelrichtlijn luidt als volgt:

1. Voor de leefgebieden van de in bijlage I vermelde soorten worden speciale beschermingsmaatregelen getroffen, opdat deze soorten daar waar zij nu voorkomen, kunnen voortbestaan en zich kunnen voortplanten. In dat verband wordt gelet op:
 - a) soorten die dreigen uit te sterven;
 - b) soorten die gevoelig zijn voor bepaalde wijzigingen van het leefgebied;
 - c) soorten die als zeldzaam worden beschouwd omdat hun populatie zwak is of omdat zij slechts plaatselijk voorkomen;
 - d) andere soorten die vanwege de specifieke kenmerken van hun leefgebied speciale aandacht verdienen.

Bij de beoordeling wordt rekening gehouden met de tendensen en de schommelingen van het populatiepeil.

De Lid-Staten wijzen met name de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van deze soorten meest geschikte gebieden als speciale beschermingszones aan, waarbij rekening wordt gehouden met de bescherming die deze soorten in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, behoeven.

2. De Lid-Staten nemen soortgelijke maatregelen ten aanzien van de niet in bijlage I genoemde en geregeld voorkomende trekvogels, waarbij rekening wordt gehouden met de behoeften van het gebied van bescherming in de geografische zee- en landzone waar deze richtlijn van toepassing is, ten aanzien van hun broed-, rui- en overwinteringsgebieden en rustplaatsen in hun trekzones. Met het oog hierop besteden de Lid-Staten zelf bijzondere aandacht aan de bescherming van watergebieden en in het bijzonder aan de watergebieden van internationale betekenis

Artikel 4, eerste en tweede lid, zijn niet omgezet in nationale, wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen. Nederland geeft daarmee geen uitvoering aan het Arrest van het Hof van 14 april 2005, zaak C-441/03, Commissie vs Nederland.

De Vogelrichtlijn zelf bevat geen specifieke bepalingen m.b.t. gebiedsbescherming, deze zijn opgenomen in de Habitatrichtlijn. In die voorschriften wordt, via de

formulering van artikel 7, van de Habitatrichtlijn, voorzien middels artikel 6, tweede, derde en vierde lid, van de Habitatrichtlijn.

De tekst van artikel 7 van de Habitatrichtlijn luidt:

De uit artikel 6, leden 2, 3 en 4, voortvloeiende verplichtingen komen in de plaats van de verplichtingen die voortvloeien uit artikel 4, lid 4, eerste zin, van Richtlijn 79/409/EEG, voor wat betreft de speciale beschermingszones die overeenkomstig artikel 4, lid 1, van die richtlijn zijn aangewezen of bij analogie overeenkomstig artikel 4, lid 2, van die richtlijn zijn erkend, zulks vanaf de datum van toepassing van de onderhavige richtlijn, dan wel vanaf de datum van de aanwijzing of erkenning door een Lid-Staat overeenkomstig Richtlijn 79/409/EEG, indien deze datum later valt.

De tekst van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn, luidt:

De Lid-Staten treffen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.

2.2 *Selectie van de gebieden*

Artikel 4, eerste lid, van de Vogelrichtlijn, voorziet in aanwijzing van de naar aantal en oppervlakte meest geschikte gebieden voor soorten van bijlage 1 van die richtlijn.

Artikel 4, tweede lid, van de Vogelrichtlijn, voorziet in aanwijzing van de naar aantal en oppervlakte meest geschikte gebieden voor de regelmatig voorkomende trekvogels, voor zover ze niet al in bijlage 1 genoemd worden, met bijzondere aandacht voor watergebieden van internationale betekenis.

De richtlijn voorziet niet in een te volgen methodiek en criteria voor de selectie van gebieden.

2.3 *Criteria voor aanwijzing*

De aanwijzing van gebieden vindt plaats volgens de systematiek zoals oorspronkelijk is vastgelegd in IBA89⁶. De status van deze vorm van rapportage is onomstreden. Zo stelt het Hof in haar Arrest van 19 mei 1998 (zaak C-3/96), waarin Nederland wordt veroordeeld voor het niet nakomen van verplichtingen inzake de Vogelrichtlijn, het volgende:

[68] In dit verband zij eraan herinnerd, dat de IBA 89 een inventaris is van de gebieden die van groot belang zijn voor het behoud van de vogelstand in de Gemeenschap, en in opdracht van het betrokken directoraat-generaal van de Commissie is opgesteld door de Eurogroup for the Conservation of Birds and Habitats, in samenwerking met de International Council of Bird Preservation en deskundigen van de Commissie.

[69] De IBA 89 blijkt in casu het enige document met wetenschappelijk bewijsmateriaal te zijn, aan de hand waarvan kan worden beoordeeld of Nederland zijn verplichting is nagekomen de naar aantal en oppervlakte voor de instandhouding van de beschermde soorten meest geschikte gebieden als SBZ aan te wijzen. Dit ware anders, indien Nederland wetenschappelijke bewijzen had overgelegd waaruit met name was gebleken, dat ook aan de aanwijzingsverplichting kan worden voldaan door als SBZ gebieden aan te wijzen waarvan het aantal en de totale oppervlakte kleiner zijn dan uit de IBA 89 volgt.

[70] Deze lijst, hoewel voor de betrokken lidstaten niet verbindend, kan, derhalve, gelet op de in dit geding erkende wetenschappelijke waarde ervan, in

⁶ Grimmett & Gammell, Inventory of Important Bird Areas in the European Community, BirdLife International, 1989

casu door het Hof als maatstaf worden gebruikt om te beoordelen, in hoeverre Nederland zijn aanwijzingsverplichting is nagekomen.

Ook IBA-rapporten van latere datum worden door het Hof van eenzelfde status voorzien. In haar Arrest van 13 december 2007, zaak C418/04, Commissie vs Ierland, stelt het Hof:

[40] Ter onderbouwing van haar grief beroept de Commissie zich met name op het vermelde arrest Commissie/Nederland, waarin het Hof rekening heeft gehouden met de in 1989 gepubliceerde *Inventory of Important Bird Areas in the European Community* (Inventaris van belangrijke vogelgebieden in de Europese Gemeenschap; hierna: „IBA 89“) door te oordelen dat deze lijst weliswaar niet juridisch verbindend is voor de betrokken lidstaten, maar, gelet op de wetenschappelijke waarde ervan, in het geding door het Hof als maatstaf kan worden gebruikt om te beoordelen in hoeverre een lidstaat zijn verplichting om SBZ's aan te wijzen, is nagekomen. Volgens de Commissie wordt in de onderhavige zaak een vergelijkbare inventaris onderzocht.

[56] In dit verband dient in de eerste plaats te worden vastgesteld dat de IBA 2000 is gepubliceerd door BirdLife International, een bond van nationale vogelbeschermingsorganisaties die onder de naam International Council of Bird Preservation reeds bij de IBA 89 was betrokken. De Eurogroup for the Conservation of Birds and Habitats, die ook daarbij betrokken was, was toen een ad-hoc deskundigengroep van deze organisatie. BirdLife International waarborgt dus, zoals de advocaat-generaal in punt 22 van haar conclusie heeft opgemerkt, de continuïteit bij de vaststelling van de gebiedslijsten.

2.4 **Aanwijzing Nederlandse vogelrichtlijngebieden**

Bij de selectie die ten grondslag lag aan de update c.q. aanmelding van gebieden onder de Vogelrichtlijn in 2004 is gebruik gemaakt van het rapport IBA2000⁷, waarin de door het Hof en de Commissie geaccordeerde selectiemethodiek is toegepast.

De door IBA2000 gehanteerde selectiecriteria houden in dat:

- voor elke soort van Bijlage 1 (artikel 4, eerste lid) de vijf belangrijkste gebieden worden geselecteerd.
Er worden tevens ondergrenzen voor selectie toegepast. Ook al behoort een gebied tot de vijf belangrijkste, het wordt niet aangewezen als het aantal van de betreffende soort van Bijlage 1 onder een bepaalde grens blijft. Voor broedvogels is dit 1% van de Nederlandse broedpopulatie en voor trekkende watervogels 0,1% van de biogeografische populatie.
Daarenboven is voor alle soorten voor selectie van gebieden een absolute ondergrens gehanteerd van twee broedparen of vijf individuen (in geval van niet-broedende vogels). Dit is gedaan om te voorkomen dat gebieden voor aanwijzing geselecteerd zouden worden, die verhoudingsgewijs maar een geringe bijdrage leveren aan de instandhouding van de betrokken soorten.
- voor trekkende watervogels in de zin van artikel 4, tweede lid, wordt gebruik gemaakt van de onder de Ramsar Convention⁸ geïntroduceerde selectiedrempel van de aanwezigheid van minimaal 1% van de biogeografische populatie. De organisatie *Wetlands International* voorziet in de indeling van

⁷ van Roomen M.W.J., Boele A., van der Weide M.J.T., van Winden E.A.J. & Zoetebier D. 2000. Belangrijke vogelgebieden in Nederland, 1993-97. Actueel overzicht van Europese vogelwaarden in aangewezen en aan te wijzen speciale beschermingszones en andere belangrijke gebieden. SOVONinformatierapport 2000/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

⁸ Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat, Ramsar, 1971

- biogeografische populaties en de bijbehorende 1%-drempelwaarden, alsmede de geautoriseerde publicatie daarvan ⁹.
- alle soorten die onder het bereik van artikel 4(1) en 4(2) vallen en die in geselecteerde gebieden voorkomen maar niet kwalificeren kunnen op het SDF worden opgenomen indien zij aanwezig zijn met tenminste 1% van het landelijke aantal (voor broedvogels) of 0,1% van de biogeografische populatie (trekkende watervogels). De aanduiding hiervoor is 'begrenzingssoort'.
 - *voor trekkende niet-watervogels, is niet voorzien in publicatie van een 1%-drempelwaarde. Het ligt naar de mening van IQuatro voor de hand om hiervoor op overeenkomstige wijze een drempel te bepalen aan de hand van door Birdlife International gepubliceerde populatiegegevens.*

Op gezag van het Ministerie van LNV ¹⁰ is de selectie van gebieden in het IBA2000-rapport niet slechts gebaseerd op vogelkundige criteria, maar is een extra criterium toegevoegd: een te selecteren gebied diende ten minste 100ha bestaand "natuurgebied" te omvatten. Niet alleen is dit een directe schending van de richtlijnverplichting, ook het Hof is hierover duidelijk. Zoals volgt uit het Arrest van het Hof van 28 februari 1991, zaak C-57/89, Commissie vs Duitsland, mogen de Lid-Staten bij de uitvoering van de richtlijn niet naar eigen inzicht redenen verband houdend met andere belangen aanvoeren om van de richtlijn af te wijken.

Hoewel ontoelaatbaar, is de Nederlandse handelwijze niet bestraft. Echter, zij heeft aanmerkelijke, negatieve, gevolgen voor de bescherming van Nederlandse vogelsoorten, waarvan een belangrijk deel gebonden is aan cultuurgronden.

Zo is er voor onze nationale trots, de Grutto (Bijlage 1 soort), als broedvogel geen gebiedsbescherming. Niets stond een aanwijzing van b.v. heel Friesland of het totaal aan veenweidengebieden in Noord- en Zuid-Holland als Special Protection Area voor de Grutto in de weg.

Bij recente updating van de gegevens van het SDF voor zowel soorten van Bijlage 1 als trekkende watervogels, is gebruik gemaakt van een SOVON-rapport ¹¹, dat vanwege een beperking tot reeds aangewezen SPA's, een mogelijk gewijzigde weergave van telgegevens en het ontbreken van de hiervoor genoemde criteria, feitelijk niet kan worden aangemerkt als volwaardig IBA-rapport.

2.5 Relatie IBA-rapporten en SDF

De getalsmatige gegevens van de IBA-rapporten vormen de basis voor het invullen van het SDF voor vogelsoorten. Het belang van het SDF als uitgangspunt voor maatregelen wordt herhaaldelijk bevestigd door uitspraken van het Hof, zie o.m. het Arrest in zaak C-209/04 van 23 maart 2006, Commissie vs Oostenrijk, het Arrest in zaak C-191/05 van 13 juli 2006, Commissie vs Portugal, en het Arrest in zaak 404/09 van 4 november 2011, Commissie vs Spanje.

Voor alle in de ontwerp- en aanwijzingsbesluiten genoemde vogelsoorten zijn ecologische gegevens beschikbaar op het SDF (afgezien van de nationale toevoegingen waaronder complementaire soorten). In de toelichting stelt het SDF 1996 onder de paragrafen 3.2 en 3.3 het volgende:

- 3.2. Soorten waarop artikel 4 van Richtlijn 79/409/EEG betrekking heeft en soorten vermeld in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; gebiedsevaluatie voor deze soorten
- 3.3. Andere soorten (voor zover relevant)

⁹ Waterbirds Population Estimates, Wetland International, 4th edition, 2006

¹⁰ Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Natuurbeheer 2000.

Selectiecriteria en methode van begrenzing. Onderdeel van de Nota van Antwoord Vogelrichtlijn. Den Haag.

¹¹ SOVON & CBS 2005. Trends van vogels in het Nederlandse Natura 2000 netwerk. SOVON informatie-rapport 2005/09. SOVON Vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen

Alle andere belangrijke dier- en plantensoorten kunnen hier worden genoemd voor zover zij voor het behoud en het beheer van het gebied van belang zijn.

In het Uitvoeringsbesluit 2011 is dit gewijzigd in:

3.2. Soorten bedoeld in artikel 4 van Richtlijn 2009/147/EG en soorten vermeld in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG, en evaluatie van het gebied voor deze soorten.

3.3. Andere soorten (facultatief)

Alle andere belangrijke dier- en plantensoorten kunnen hier worden genoemd voor zover zij voor het behoud en het beheer van het gebied van belang zijn.

Met andere woorden, voor de vogelsoorten bedoeld in artikel 4, zonder onderscheid tussen kwalificerend en niet-kwalificerend, is invulling volgens de in paragraaf 3.2 voorgeschreven vorm van toepassing, voor alle andere vogelsoorten staat paragraaf 3.3 ter beschikking.

In recente Aanwijzingsbesluiten lijkt de vastgelegde communautaire normstelling t.a.v. selectiecriteria, volledig te worden verlaten. Zo wordt in b.v. het Aanwijzingsbesluit Zwarte Meer gesteld:

"Een gebied wordt slechts **aangewezen** voor de soorten waarvoor het gebied van landelijke betekenis is. Hiervan is in beginsel sprake indien het gebied minstens 1% van de landelijke broedpopulatie herbergt, indien 0,1% van de biogeografische populatie geregeld in het gebied verblijft of indien het gebied in combinatie met andere gebieden voldoende bijdrage kan leveren aan een sleutelpopulatie. De vogelsoorten zijn ontleend aan SOVON & CBS (2005)".

Er wordt voorbijgegaan aan het feit dat gebieden slechts kunnen worden aangewezen op basis van internationaal geaccepteerde criteria. De hier vermelde percentages hebben daarop geen betrekking, maar verwijzen naar de ondergrens die aan opname van niet-kwalificerende soorten (begrenzingsoorten) op het SDF is gesteld. Dergelijke **ondergrenzen zijn niet internationaal vastgelegd**, maar worden aan de discretie van de lidstaten overgelaten.

2.6 **Verduidelijking toepassing van artikel 6(2) HR**

Zoals in de voorgaande paragrafen is uiteengezet, worden strikte criteria gesteld aan de selectie van soorten ten behoeve van de aanwijzing van gebieden als SPA. De volgende punten geven in een nadere bewoording exact aan waar het om gaat:

- Is er in een gebied slechts 1 soort die aan de selectiecriteria voldoet (kwalificerende soort), dan is het gebied een SPA en staat 1 soort onder par. 3.2 op het SDF,
- Is er in een gebied 1 soort die aan de selectiecriteria voldoet, plus 20 soorten die daaraan niet voldoen (niet-kwalificerende soorten), dan is het gebied een SPA en staan alle 21 soorten onder par. 3.2 op het SDF
- Ontbreekt de kwalificerende soort maar zijn er 20 niet-kwalificerende in een gebied, dan is het geen SPA en ontbreken gegevens op het SDF.

Het is dus logischerwijze niet relevant voor de aanwijzing van gebieden of er niet-kwalificerende soorten voorkomen. De kwalificerende soorten zijn dus de enige waarvoor gebieden kunnen worden aangewezen als SPA (de niet-kwalificerende soorten kunnen desalniettemin een belangrijke rol spelen om de algemene waarde van een gebied vast te stellen).

Op grond van het hiervoor gestelde en gezien de formulering van artikel 4(1) en 4(2) VR en artikel 7 HR, alsmede de internationaal geaccepteerde criteria voor de selectie van gebieden als SPA, meent IQuatro dat het verdedigbaar is om artikel 6, tweede, derde en vierde lid, uitsluitend van toepassing te verklaren op kwalificerende vogelsoorten.

Om het overzicht in het rapport IQuatro 2012/02 zo eenvoudig mogelijk te houden is daarbij ten onrechte niet in een voldoende onderbouwde uitleg van dit standpunt voorzien – daarvoor onze excuses.

Wellicht is het nuttig op deze plaats de structuur van beide richtlijnen te verduidelijken en belangrijke verschillen te benadrukken.

- Artikel 6 HR bevat zowel een aspect soortbescherming als een aspect gebiedsbescherming. Artikel 6(1) voorziet door de specifieke formulering in soortbescherming van habitattypen van bijlage I en habitats van soorten van bijlage II.
- Artikel 6(2) voorziet in (gebieds)bescherming tegen invloeden van buitenaf, ongeacht of ze het gevolg zijn van menselijk handelen. Artikel 6(3) voorziet in gebiedsbescherming tegen (uitsluitend) menselijk handelen.
- Artikel 6(1) is niet van toepassing op vogelsoorten. Dat was ook niet nodig, want de soortbescherming van vogels was reeds sinds 1979 geregeld door middel van artikel 3 VR. Met dien verstande dat de verplichtingen, die uit artikel 3 VR voortvloeien, aanmerkelijk verdergaan dan die uit 6(1) HR. Zover zelfs, dat de verplichting tot voorkomen van achteruitgang van het habitat van soorten, zoals 6(2) HR voorschrijft, volledig wordt afgedekt (zie paragraaf 2.1, artikel 3). Daarnaast kent de Vogelrichtlijn zelfs niet de expliciete voorwaarde om bij maatregelen rekening te houden met economische en maatschappelijke aspecten - zoals de Habitatrictlijn dat wel doet. Bovendien is de werking van artikel 3 VR niet beperkt tot de gebieden van communautair belang en speciale beschermingszones zoals artikel 6(1) HR wel is, maar heeft betrekking op het hele Nederlandse grondgebied.

Het enige aspect waar het in de Vogelrichtlijn aan ontbrak was een specifiek artikel om bescherming te regelen tegen significant negatieve invloeden op de gebieden door externe actoren. Om dat te bereiken is gekozen voor de vorm om via artikel 7 HR, de artikelen 6(2), 6(3), en 6(4) van toepassing te verklaren op de verplichtingen die voortvloeien uit artikel 4(1) en 4(2) VR, m.a.w. de verplichtingen voor de op specifieke wijze geselecteerde vogelsoorten.

2.7 Verduidelijking toepassing van artikel 6(3) HR

Waar het IQuatro in essentie om gaat, is om het werkingskader van artikel 6, derde lid van de Habitatrictlijn, i.c. de passende beoordeling, scherp te verduidelijken en te beperken tot datgene wat verplicht is.

De passende beoordeling heeft zowel betrekking op vogelsoorten als op habitattypen van bijlage I en habitats van soorten van bijlage II en zal daarom apart in een volgende hoofdstuk worden besproken.

2.8 De ARF m.b.t. de Vogelrichtlijn

De ARF geeft weinig aanleiding ons standpunt te herzien. Dit rapport maakt met name duidelijk dat sprake is van een nogal beperkte kennis van de Vogelrichtlijn en de wijze waarop in de praktijk uitvoering wordt gegeven aan de verplichtingen.

Begrip van de selectiecriteria die met de IBA-rapportages via het Hof en de Commissie hun beslag hebben gekregen lijkt te ontbreken.

De duidelijkste aanwijzing hiervoor blijkt op pagina 12 waar wordt gesteld:

De instandhoudingsdoelen voor niet-selecterende soorten hebben derhalve betrekking op vogelsoorten waarvan op grond van artikel 4, lid 2 Vogelrichtlijn een verplichting tot aanwijzing geldt (geregeld voorkomende trekvogels). enz.

daarmee te kennen gevend niet op de hoogte te zijn dat ook voor (water)vogels zoals bedoeld in artikel 4(2) VR sprake is van selectiecriteria. Er wordt nergens ingegaan op relevante documentatie en terzake doende jurisprudentie van het Europese Hof van

Justitie. Verwezen wordt slechts naar het document "Implementatie Natura 2000 in Nederland" ¹² Hoewel een beoordeling van dit document buiten het kader van dit rapport valt, voelt IQuatro zich verplicht enig commentaar te leveren bij de uit "Implementatie" geciteerde passage m.b.t. vogelrichtlijndoelen, omdat daarin een duidelijke illustratie wordt gegeven van de afwijkende manier waarop in Nederland richtlijnverplichtingen worden nagekomen. Het betreft uit het citaat de onderdelen:

- (1) Voor bijlage 1 betreft het een limitatieve lijst met soorten, waarvan Nederland de hier voorkomende soorten beschermt. Voor trekvogels onder artikel 4 lid 2 is de lijst niet limitatief.
- (2) Andere trekvogels worden alleen via Natura 2000 beschermd als het gaat om broedvogels die voorkomen op de Rode Lijst en waarvoor Vogelrichtlijngebieden wezenlijk bijdragen aan de gunstige staat van instandhouding (>25% van de nationale broedpopulatie)
- (3) Niet alle vogelsoorten die in een gebied voorkomen krijgen een instandhoudingsdoelstelling. Een gebied krijgt alleen een instandhoudingsdoelstelling voor een van de 95 vogelsoorten als er meer vogels zitten dan de drempelwaarde. Voor broedvogels geldt 1% van de nationale broedpopulatie als drempelwaarde. Voor trekkende watervogels (niet-broedvogels) geldt 0,1% van de biogeografische populatie als drempelwaarde. Dit zijn internationaal geaccepteerde drempelwaarden.

Hierbij past enig commentaar:

- ad 1: Er wordt verzuimd in te gaan op het limitatieve effect van de criteria voor het selecteren van gebieden. Er wordt in samenhang met (3) de indruk gewekt dat voor alle vogelsoorten boven een zekere drempelwaarden gebieden dienen te worden aangewezen.
- ad 2: voor broed- of trekvogels die niet onder de bepalingen van artikel 4(1) of 4(2) vallen, waaronder soorten van de nationale Rode Lijst, is vermelding op het SDF onder paragraaf 3.3 mogelijk. De verplichtingen voor dergelijke soorten gaan niet verder dan de algemene beschermingsmaatregelen onder artikel 3 VR; gebiedsbescherming is niet aan de orde.
- ad 3: Het betreft hier, gezien de in IBA2000 gehanteerde selectiecriteria (zie 2.4), de soorten waarvoor ecologische gegevens op het SDF zijn vastgelegd. Het daarbij vaststellen van drempelwaarden is weliswaar internationaal geaccepteerd, maar het vaststellen van de hoogte ervan niet. Analyse van VR-SDF's van andere lidstaten maakt dit snel duidelijk. Interessant is daarnaast de vraag wat de wettelijke basis is waarop de instandhoudingsdoelstelling wordt vastgesteld. Niet artikel 6(1) HR, want dat is niet van toepassing op vogels. Misschien dan artikel 3 VR? Maar dit artikel staat 31 jaar na inwerkingtreding van de Vogelrichtlijn nog steeds niet in de Nederlandse wet. Of uitsluitend op basis van de gegevens van het SDF? Maar het SDF is volgens de ARF toch van onbetekenend belang?

2.9 *Het standpunt van IQuatro*

De ARF heeft op geen enkele manier wezenlijke kritiek op onze stellingname m.b.t. Vogelrichtlijn-verplichtingen geleverd.

IQuatro blijft, vooralsnog, bij haar standpunt dat artikel 6(2), 6(3) en 6(4) slechts van toepassing kunnen worden verklaard op kwalificerende vogelsoorten. Niet-kwalificerende soorten dienen uit de besluiten te worden verwijderd en ook geen onderdeel te zijn van beheerplannen.

¹² Implementatie Natura 2000 in Nederland. Analyse naar aanleiding van het Regeerakkoord en de motie van der Staay c.s. naar nationale koppen, rek en ruimte in de Natura 2000-implementatie, Ministerie van EL&I, 13 september 2011

Vooralsnog

Een (overigens niet voorgeschreven) gelijkwaardige behandeling van habitats van alle soorten van bijlage II HR in een gebied, en habitats van alle soorten van artikel 4 (1) en 4(2) VR, is een alternatief dat eveneens door ons intensief is onderzocht, maar als minder aantrekkelijk wordt beschouwd, omdat de beide richtlijnen een aanmerkelijk verschillend juridisch kader hebben.

Een definitief oordeel over het toepassingsbereik van artikel 6(2) HR is voorbehouden aan het Europese Hof van Justitie. Vanwege de belangrijke gevolgen van de ene of de andere opvatting, mede gezien in het licht van het toepassingsbereik van artikel 6(3) HR, pleit IQuatro ervoor dat de Nederlandse regering hieromtrent een advies vraagt van het Hof. Wij zijn volgaarne bereid bij een dergelijke procedure onze expertise in te brengen en onze stellingname verder te onderbouwen.

Het is overigens de vraag in hoeverre de gebiedsbescherming van vogels in ons land serieus wordt genomen. Van de 31 (in 2004) kwalificerende vogelsoorten in de door ons onderzochte Overijsselse Natura2000-gebieden, voldoen blijkens analyse van de gegevens van het IBA2000-rapport (de grondslag voor de herziening van het SDF) 17 niet meer aan de selectiecriteria. De gemiddelde achteruitgang in aantal exemplaren van deze soorten bedraagt 70%. Nederland verzaakt hier dus de verplichtingen van artikel 6, tweede lid, van de Habitatrichtlijn. Gezien de jurisprudentie van het Hof is een achteruitgang van 50% ruim voldoende voor een veroordeling. IQuatro zal de Europese Commissie hieromtrent te zijner tijd inlichten.

3 Artikel 6 (3) HR: de passende beoordeling

3.1 *Het relevante artikel uit de richtlijn*

De tekst van artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn luidt als volgt

Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden.

De tekst geeft geen aanduiding omtrent toepassing op al dan niet kwalificerende habitats of soorten. Ook de mening van de Commissie ¹³ scheidt hierin geen duidelijkheid.

3.2 *Jurisprudentie van het Hof inzake artikel 6(3)*

De vraag of de verplichtingen van artikel 6(3) HR al dan niet uitsluitend betrekking heeft op kwalificerende soorten is nooit in concrete vorm aan het Hof voorgelegd. Het directe bewijs voor de onjuistheid van de stellingname van IQuatro ontbreekt daardoor.

Toch bevat de jurisprudentie tal van aanwijzingen dat zowel het Hof als de Advocaat-Generaal zich bij beoordelingen in het kader van dit artikel sterk richten op de kwalificerende soorten. Zie hiervoor o.m. het Arrest in zaak C-374/98, van 7 december 2000 (Commissie vs Frankrijk), het Arrest in zaak C-117/00, van 13 juni 2002 (Commissie vs Ierland), de Conclusie van de A-G in zaak C-209/04, van 27 oktober 2005 (Commissie vs Oostenrijk), en het Arrest en de Conclusie in zaak C-418/04, van 13 december 2007 (Commissie vs Ierland).

3.3 *Nederlandse praktijk*

Het is genoegzaam bekend hoeveel problemen ontstaan rondom het in de Nbwet voorgeschreven vergunningenstelsel. Op zichzelf is dit stelsel, dat een Nederlandse uitvinding is en geen richtlijnverplichting, al problematisch genoeg. De problemen worden daarnaast in veelvoud vergroot doordat de passende beoordeling in het kader van de vergunningverlening wordt toegepast op alle doelen die in de Ontwerp- en Aanwijzingsbesluiten staan vermeld. Het is van belang te constateren dat:

- ontwerpbesluiten concepten zijn. Ze hebben geen andere juridische status dan als grondslag te dienen voor het indienen van "zienswijzen" als onderdeel van het bestuursrechttraject tot definitieve aanwijzing van gebieden.
- zonder dat het gehele bestuursrechttraject, inclusief de afronding van beroepsprocedures is doorlopen, de doelen geen formele rechtskracht hebben.
- het toenmalige ministerie van LNV de lagere overheden en de maatschappelijke organisaties betrokken bij het opstellen van beheerplannen d.m.v. de z.g. "intentieverklaring" ¹⁴ zich hebben laten committeren om de concept-doelen als vaststaand gegeven te hanteren, teneinde discussie over de validiteit daarvan te voorkomen.
- de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, in haar afwegingen m.b.t. passende beoordelingen, de doelen uit de concepten als vaststaand

¹³ Beheer van Natura 2000-gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de habitatrichtlijn (Richtlijn 92/43/EEG) Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, 2000, ISBN 92-828-9051-1

¹⁴ Intentieverklaring beheerplannen Natura2000. Ministerie van LNV, september 2008

beschouwt en verzuimt de rechtsgeldigheid daarvan te beoordelen. De Afdeling hanteert daarnaast een naar onze mening onjuiste toepassing van het werkingskader van artikel 6(3) HR.

3.4 *Passende beoordeling m.b.t. Tweede Maasvlakte*

In verband met de uitbreiding van het Rotterdamse havengebied met de Tweede Maasvlakte, waarbij het om een aanmerkelijke verkleining van het oppervlak van het vogel- en habitatrictlijngebied Voordelta ging, is een passende beoordeling gepubliceerd ¹⁵. De procedurele gang van zaken wordt hierin als volgt verwoord:

In het kader van de besluitvorming ten behoeve van de oorspronkelijke PKB-plus is al onderzoek gedaan naar de effecten van de landaanwinning op de bestaande natuurwaarden van de Voordelta en Voornes Duin, Duinen Goeree/Kwade Hoek. Uit dit onderzoek is gebleken dat de landaanwinning kan leiden tot aantasting van de natuurlijke kenmerken van de genoemde speciale beschermingszones. Naar aanleiding van die onderzoeksresultaten is door de ministerraad aan de Europese Commissie in 2002 advies gevraagd in het kader van artikel 6, vierde lid van de Habitatrictlijn. Op 24 april 2003 heeft de Europese Commissie een positief advies uitgebracht ¹⁶. De Europese Commissie stelde zich op het standpunt dat de uitgevoerde beoordelingen passend zijn in de zin van artikel 6 lid 3 van de Habitatrictlijn. De Europese Commissie oordeelde bovendien dat landaanwinning kan worden uitgevoerd om dwingende redenen van groot openbaar belang, op voorwaarde dat tijdig alle noodzakelijke compensatiemaatregelen worden genomen om een algehele bescherming van de samenhang van Natura 2000-gebieden te verzekeren en er een begeleidend monitoringsysteem is opgezet.

De passende beoordeling waar hiervan sprake is beperkt zich in de analyse van mogelijk significant negatieve effecten geheel tot kwalificerende vogelsoorten en kwalificerende habitattypen van bijlage I en habitats van soorten van bijlage II.

3.5 *Het standpunt de ARF*

De ARF heeft blijkens haar advies geen eigen standpunt m.b.t. al dan niet kwalificerende soorten en heeft de stelling van IQuatro niet getoetst aan direct met de richtlijn verband houdende documentatie. Zij beperkt zich tot verwijzen naar het rapport "Implementatie Natura 2000 in Nederland". Dit document biedt een helder inzicht in de afwijkende manier waarop Nederland de richtlijnverplichten uitvoert en een kritische toetsing daarvan t.o.v. de richtlijnen vermijdt.

IQuatro ziet zich derhalve genoodzaakt kritisch in te gaan op de passages van het geciteerde rapport. Op pagina 4 van het Advies:

De selecterende habitattypen en soorten, kwalificerende (vogel)soorten, niet kwalificerende habitattypen en soorten en begrenzingssoorten zijn allemaal natuurwaarden die in de bijlagen van de richtlijnen staan. Ze

¹⁵ Passende Beoordeling Landaanwinning, Deelrapport Speciale Beschermingszones Voordelta, Voornes Duin, Duinen van Goeree/Kwade Hoek. Project Mainportontwikkeling Rotterdam, juni 2006

¹⁶ Advies van de Commissie van 24 april 2003, uitgebracht overeenkomstig artikel 6, lid 4, tweede alinea, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (Habitatrictlijn), betreffende het verzoek van Nederland om advies en uitwisseling van informatie met de Europese Commissie in het kader van de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn, met betrekking tot het "Project Mainportontwikkeling Rotterdam". C(2003) 1308 def, niet gepubliceerd

hebben in de aanwijzingsbesluiten allemaal dezelfde juridische status en spelen dus allemaal een gelijkwaardige rol in beheerplannen en vergunningverlening ¹⁷

IQuatro is het volledig eens met de eerste zin en vanzelfsprekend kunnen voor al deze natuurwaarden doelstellingen worden geformuleerd in de Ontwerp- en Aanwijzingsbesluiten, voorzover op het SDF niet de codering D: verwaarloosbaar voorkomend is ingevuld.

De tweede zin is, gezien de conclusie die uit de voorgaande paragrafen volgt, onjuist, niet alles heeft dezelfde juridische status:

- er dient een onderscheid te worden gemaakt in kwalificerend en niet-kwalificerend i.v.m. toepassing van de passende beoordeling;
- artikel 6(2) HR garandeert maatregelen tegen achteruitgang van habitattypen en habitats van soorten inclusief kwalificerende vogelsoorten;
- doelstellingen voor habitattypen van bijlage I en habitats van soorten van bijlage II worden geregeld d.m.v. de omschrijving in artikel 6(1) HR;
- doelstellingen voor habitats van vogelsoorten worden geregeld d.m.v. de omschrijving in artikel 3 VR.

Vogel- en Habitatrichtlijn zijn niet één pot nat, zoals de overheid blijkt te promoten, maar een gedifferentieerd geheel. De juridische grondslag voor het nemen van maatregelen vertoont zorgelijke lacunes. Een daarvan betreft het feit dat artikel 6(1) HR niet van toepassing is op vogels, maar dat die afhankelijk zijn van de verplichtingen die uit artikel 3 VR voortvloeien. Omdat dit artikel niet in Nederlandse wetgeving is omgezet ontbreekt een wettelijke grondslag voor beschermingsmaatregelen.

3.6 *Het standpunt van IQuatro*

De opvatting van IQuatro over het toepassingsbereik van artikel 6(3) HR is dat de passende beoordeling uitsluitend betrekking dient te hebben op kwalificerende habitattypen en habitats van kwalificerende soorten. De ARF voorziet niet in steekhoudende contra-argumenten.

Het kan niet zo zijn dat er een verschil bestaat tussen een "officiële" passende beoordeling t.b.v. een advies van de Commissie en een passende beoordeling voor "binnenlands gebruik". Tevens zijn wij van oordeel dat onze opvatting wordt ondersteund door jurisprudentie van het Hof.

Teneinde op juiste wijze uitvoering te kunnen geven aan artikel 6(3) HR, zal in de Ontwerp- en Aanwijzingsbesluiten dienen te worden aangegeven welke doelen zijn gekoppeld aan kwalificerende habitats en soorten en welke niet. Tevens zal de toelichting op de Nbwet is deze zin moeten worden aangepast.

Er zijn veel gebieden waarin b.v. niet-kwalificerende en vaak "kwetsbare" habitattypen, zoals *Blauwgrasland*, *Actief hoogveen* en *Veenmosrietland* voorkomen op een miniem oppervlak, en in een dusdanig matige staat van instandhouding dat het maar de vraag is of verbetering op enige termijn haalbaar is. Een definitief oordeel van het Hof over de omvang van de werkingssfeer van artikel 6(3) HR, is daarom van groot belang.

¹⁷ met verwijzing naar: Leeswijzer Natura2000 profielendocument. Voorlopige versie 01 september 2008, p. 10. Zie ook de beschrijving in: Toelichting en verklarende woordenlijst. achtergronddocument bij de publicatie van Natura2000-aanwijzingsbesluiten, ministerie LNV, 2010

4 Doelstellingen

4.1 SDF gegevens als ijkpunt

IQuatro is van mening dat in (het eerste hoofdstuk van) dit rapport het belang van het SDF als ijkpunt en als basis voor doelstellingen voldoende is aangetoond.

IQuatro heeft het overzicht van gebiedsdoelen van de provincie Overijssel (uit het rapport IQuatro 2012/02) uitgebreid tot een overzicht van de doelen in de habitatrichtlijngebieden in heel Nederland. Het overzicht is toegevoegd als laatste onderdeel van het rapport.

In het overzicht zijn ook bevindingen uit het rapport van Royal Haskoning opgenomen. Ging het in dat rapport in belangrijke mate over complementaire doelen, het is interessant te constateren dat er weinig voorstellen worden gedaan over het schrappen daarvan. Het rapport doet een voorstel tot het schrappen van **18** doelen waarvoor richtlijnverplichtingen gelden en stelt voor **89** doelen toe te voegen, zich daarbij baserend op versies van ontwerpbesluiten die niet openbaar zijn.

In 2004 is bij de vaststelling van de lijst van gebieden van communautair belang door de Commissie sprake van **878** Habitatrichtlijn-doelen op de onderscheiden SDF's. Op basis van een analyse van de Ontwerpbesluiten kan worden vastgesteld dat sprake is van **878** Habitatrichtlijn-doelen (waarvoor SDF-gegevens bestaan) plus 323 nationale doelen.

N.B. Op het SDF 2004 is voor ruim 40 doelen de code D, "verwaarloosbaar voorkomend" ingevuld en desondanks is voor allemaal een doelstelling in de Ontwerpbesluiten geformuleerd.

Bij vergelijking van inmiddels gepubliceerde aanwijzingsbesluiten met de daaraan voorafgaande ontwerpbesluiten blijkt dat van de **58** nationale doelen in de betrokken gebieden er **48** een codering op het SDF hebben gekregen (vergelijk kolommen 4 en 8). De meeste van de afgefallen doelen kwamen en komen niet in de gebieden voor.

IQuatro blijft op het standpunt staan dat de **266** resterende doelen geschrapt dienen te worden. Er bestaat namelijk geen enkele mogelijkheid om te verifiëren of de betreffende habitattypen en soorten op reële gronden zijn toegevoegd. Er bestaat evenmin een mogelijkheid te toetsen of de geformuleerde doelstellingen al dan niet in overeenstemming zijn met een nulmeting.

Onze stellingname moge duidelijk zijn: **eerst via wetenschappelijk onderzoek en conform de geldende procedures plaatsing op het SDF en pas daarna op basis van deze nulmeting eventueel noodzakelijke maatregelen vaststellen.**

4.2 Het Nederlandse beleid

De Staatssecretaris stelt in zijn Kamerbrief ¹⁸ van 19 september 2012:

Op dit moment bestaan er verschillen tussen de gegevens zoals die in 2004 in Brussel zijn aangemeld via het Standaardgegevensformulier (SDF) en zoals die nu zijn opgenomen in de aanwijzingsbesluiten. Dit is eenvoudig te verklaren. De Vogel- en Habitatrichtlijn verplichten Nederland ertoe in de Natura 2000-gebieden voor alle voorkomende Natura 2000-waarden een doel te stellen. Dit moet op basis van de best beschikbare kennis. Deze kennis wordt verwerkt in de aanwijzingsbesluiten. Door de gebiedsprocessen en ingediende zienswijzen op ontwerp aanwijzingsbesluiten is een beter beeld ontstaan van aanwezige waarden in de geselecteerde Natura 2000-gebieden. Deze waarden worden in de uiteindelijke (definitieve) aanwijzingsbesluiten

¹⁸ Beantwoording Kamervragen m.b.t. te hoge eisen aan Natura 2000 in Overijssel. DGNR-PDN2000/12315911, 19 september 2012

opgenomen. Het Standaardgegevensformulier wordt aangepast wanneer gebieden definitief zijn aangewezen. Dit om het meerdere malen aanpassen van deze formulieren te voorkomen en te zorgen dat de aanwijzingsbesluiten leidend zijn. Zodra een gebied definitief is aangewezen, zal het SDF hierop worden aangepast. Daarmee verdwijnt de discrepantie.

Is het niet meer voor de hand liggend dat met de best beschikbare kennis de gegevens van het SDF worden bijgewerkt, zodat een uniform besluitkader ontstaat voor eventueel noodzakelijke maatregelen? Aanpassing van het SDF is voor meerdere (nog niet definitief aangewezen) gebieden tussentijds doorgevoerd en het ontgaat ons waarom dit niet op reguliere basis zou kunnen gebeuren, zoals ook de Commissie heeft aangegeven. Bovendien, de SDF-gegevens zijn leidend, niet de aanwijzingsbesluiten.

De in de brief verwoorde opvatting omtrent de uitvoering van de richtlijnen is onthullend. De overheid draagt ervoor zorg dat al jarenlang gewerkt wordt aan o.m. beheerplannen, vergunningverlening en kostbare projecten zonder dat men overtuigd is van de noodzaak van een toetsbaar uitgangskader. Als uitvloeisel van het algemeen geldende Europese recht, hechten de richtlijnen zeer sterk aan kenbaarheid, rechtszekerheid en rechtsbescherming. Dat wordt naar de prullenbak verwezen. Terwijl de prioriteit zou moeten liggen bij het voorkómen van discrepanties door te zorgen dat bijtijds toetsbare uitgangspunten beschikbaar zijn, komt de kern van het beleid erop neer: we praten recht wat krom is en maakt u zich als burger vooral geen zorgen want we maken het achteraf wel in orde.

4.3 Complementaire doelen

Alle Ontwerpbesluiten overziend blijkt het begrip complementair doel op twee manieren te worden gebruikt:

- in de eerste plaats betreft het gebiedsdoelstellingen voor vogelsoorten die zijn toegevoegd aan (uitsluitend) habitatrictlijngebieden en vice versa, gebiedsdoelstellingen voor habitattypen en soorten die zijn toegevoegd aan (ook weer uitsluitend) vogelrichtlijngebieden. Van deze complementaire doelen, te omschrijven als HR-VR infectie, zijn er **30** opgenomen in de besluiten.
- in de tweede plaats betreft het gebiedsdoelstellingen voor habitattypen en soorten die zijn toegevoegd aan habitatrictlijngebieden. Van deze 'normale' complementaire doelen zijn er **53** opgenomen in de ontwerpbesluiten.

Uitgangspunt voor elk doel en elke maatregel die in een Natura2000-gebied genomen moet worden zijn de gegevens van het SDF. De richtlijnen zelf, uitspraken van de Commissie (ook in de brief van 1 april 2011) en Arresten van het Europese Hof laten daar geen twijfel over bestaan.

Voor habitattypen en soorten waarvan geen ecologische informatie op het SDF is opgenomen, zoals ook de complementaire habitats en soorten, kunnen geen doelen worden gesteld en geen maatregelen worden genomen: **ze bestaan niet in de zin van de richtlijnen want er is geen uitgangspunt (nulmeting), evenmin als voor alle andere nationaal toegevoegde doelen.**

Enkele jaren geleden heeft de Tweede Kamer de z.g. "Witsnuitlibel-motie" van het lid Snijder-Hazelhoff aangenomen, waarin de Minister werd verzocht alle complementaire doelen te schrappen. Onder de vorige minister is daar niets van terecht gekomen. IQuatro is verheugd dat de Staatssecretaris onlangs tenminste tot het inzicht is gekomen dat het (europaesrechtelijk) juridisch-technisch onmogelijk is HR-VR-infecties in besluiten te laten voortbestaan, en 15 van deze doelen heeft geschrapt.

Van de resterende 15 en de 53 'normale complementaire doelen' is tot nu toe geen enkele verwijderd. Het rapport van Royal Haskoning (ter inventarisatie van de

complementaire doelen) komt slechts voor 6 daarvan met een voorstel tot verwijdering. De overige blijven volledig buiten beschouwing.

De Kamerbrief van 19 september 2012

IQuatro heeft het in haar rapportage niet alleen over complementaire doelen, maar bovenal over doelen zonder dit predicaat die in de concept-besluiten zijn opgenomen, zonder dat daar gegevens van het SDF tegenover staan (zie het voorbeeld van habitattype H7110: Actief hoogveen hieronder). Het maakt technisch gesproken niet uit welk etiket op dergelijke doelen wordt geplakt. Het antwoord op de Kamervragen gaat daaraan volledig voorbij, vanzelfsprekend ook geholpen door de vraagstelling die zich beperkt tot complementaire doelstellingen.

Het habitattype H7110: Actief hoogveen als voorbeeld

Er is in 2004 slechts voor twee gebieden een SDF-opgave gedaan voor het habitattype Actief hoogveen (de Commissie heeft hierop geen commentaar geleverd in de zin dat dit onvoldoende was!). Er was geen Actief hoogveen in de 20 nationaal toegevoegde gebieden, zeker niet in de 12 gebieden waar tevens geen Herstellend hoogveen (waaruit het Actieve hoogveen zich spontaan kan ontwikkelen) aanwezig was. Het was zelfs niet in verwaarloosbare mate aanwezig, want dat kon met een aparte code (D), zonder verdere onderbouwing met wetenschappelijke gegevens, op het SDF worden ingevuld – en ook dat is niet gebeurd.

Hoogveen		Actief	Herstellend
		H7110	H7120
55	Aamsveen	compl	B
33	Bargerveen	B	B
155	Brunsummerheide	+	-
53	Buurserzand en Haaksbergerveen	+	C
25	Drentsche Aa	+	-
27	Drents-Friese wold en Leggerterveld	+	-
30	Dwingelderveld	compl	+
40	Engbertsdijkvenen	+	B
23	Fochteloërveen en Esmeer	+	B
136	Groote heide - de plateaux	+	-
29	Havelte-Oost	+	-
133	Kampina en Oisterwijkse Vennen	+	-
61	Korenburgerveen	compl	B
145	Maasduinen	compl	-
139	Mariapeel en Deurnese Peel	+	B
149	Meinweg	+	-
42	Sallandse heuvelrug	+	-
57	Veluwe	+	-
43	Wierdense veld	compl	C
54	Witte Veen	compl	+
24	Witterveld	B	B
64	Wooldse Veen	compl	C

Een hoofdletter verwijst naar de codering voor staat van instandhouding op het SDF (B: goed, C: matig tot slecht), compl betekent nationaal toegevoegd als complementair doel, een + betekent toegevoegd aan het Ontwerpbesluit zonder de vermelding complementair.

IQuatro beschikt over informatie dat de toevoeging van dit habitattype in veel gebieden het gevolg is van de wensen van terreinbeherende organisaties tot vernatting en vershraling van de door hen beheerde gebieden, wensen die in veel gevallen al dateren van voor de aanmelding van de gebieden bij de

Europese Commissie. De uitvoering van die wens blijkt in diverse gebieden prioriteit te hebben boven het nakomen van richtlijnverplichtingen. Het toevoegen van dit niet-aanwezige habitatype aan gebieden is des te wranger omdat het type tevens wordt gekoppeld aan een, overigens discutabele, zeer lage stikstof-tolerantie.

Nergens uit het 'Overijssel-rapport' blijkt dat IQuatro voorstellen doet om doelen waarvoor richtlijnverplichtingen gelden te schrappen. Dat wij voorstellen alle niet-kwalificerende vogelsoorten uit Ontwerp- en Aanwijzingsbesluiten te schrappen betekent niet dat we de richtlijnverplichtingen van artikel 3 VR die op deze soorten van toepassing zijn ontkennen.

"Actuele informatie", niet alleen de brief van de Staatssecretaris maakt hiervan een punt, ook in de ARF is het een favoriet item om te verklaren waarom Nederland haar verplichtingen niet nakomt. De inkt van de aanmelding in 2004 was nog nauwelijks droog of er kwamen in 2006 in de concept-gebiedsdOCUMENTEN opeens ruim 320 doelen bij (bijna 40% er bovenop). En na de "boom" rond 2005 blijkt in latere jaren bitter weinig actuele informatie opgedaan (wel zijn 40 doelen met SDF codering niet in de Ontwerpbesluiten terecht gekomen – het SDF is daaraan in de meeste gevallen niet aangepast). Waarom was het niet mogelijk om in de 6 jaar die inmiddels zijn verstreken iets van die z.g. actuele onderzoeksgegevens op een fatsoenlijke manier op het SDF te krijgen en daarmee een toetsbaar uitgangspunt voor maatregelen te produceren? Trouwens, waar zijn die actuele gegevens, zijn die openbaar en op een inzichtelijke wijze toegankelijk?

De ARF over complementaire doelen

Na te hebben geconstateerd dat complementaire doelen een Nederlandse vinding zijn en geen richtlijnverplichting (zie o.m. het antwoord op vraag 2, pagina 9 van de ARF), gaat de ARF als volgt verder:

"Buiten de Natura 2000-gebieden behoeven dan minder inspanningen te worden verricht om aanvullende bescherming van habitatypes en soorten te verzekeren ten einde de landelijke gunstige staat van instandhouding te kunnen realiseren. Met nadruk wordt er nogmaals op gewezen dat ook de complementaire doelen niet als een nationale kop kunnen worden beschouwd. Het formuleren van deze doelen is weliswaar een nationale invulling, maar het verwijderen van deze doelen uit de aanwijzingsbesluiten heeft tot gevolg dat elders extra inspanningen zullen moeten worden gepleegd om toch aan de (resultaats)verplichting van de richtlijnen te kunnen voldoen"

Gebiedsdoelen zonder SDF codering toevoegen om **buiten** de gebieden "onze" **landelijke wensen te vervullen**? Dit heeft dus niets met de richtlijnen te maken. De ARF komt met een drogredenering, want de Habitatrichtlijn verplicht tot gebiedsbeschermingsmaatregelen **in** de gebieden. Complementaire doelen zijn juist wel een nationale kop omdat ze geen enkele grondslag in de richtlijn kennen. En van welke resultaatsverplichting van de richtlijnen is hier sprake? Buiten de gebieden bestaat die namelijk reeds in de vorm van algemene beschermingsmaatregelen van artikel 3(VR) voor vogels en algemene maatregelen van artikel 12-16 (HR) voor soorten van bijlage IV (die ook allemaal op bijlage II staan).

Dat de toevoeging van complementaire doelen niet wezenlijk bijdraagt aan het bereiken van de richtlijndoelen, blijkt uit de volgende voorbeelden. Zo kan in het geval van de *Meervleermuis*, aan de resultaatsverplichting van de Habitatrichtlijn worden voldaan binnen de 4 (5 was eigenlijk de afspraak) gebieden die voor deze soort zijn geselecteerd. In nog eens 21 gebieden is de soort als niet-kwalificerend toegevoegd, en daarbovenop nog eens in 4 gebieden als complementaire soort. Voor de *Noordse woelmuis* zijn deze aantallen respectievelijk 13 (10 was voldoende geweest), 8 en 4.

Bij verwijdering van de complementaire doelen hoeft nergens een extra inspanning geleverd te worden, de dekking binnen de gebieden is al een soort "overkill".

4.4 **Landelijke doelstellingen**

Landelijke (en ook regionale) doelstellingen met betrekking tot de instandhouding hebben als herkenbare oorsprong het Natura2000 Doelendocument¹⁹. In tegenstelling tot wat de richtlijnen beogen, t.w. '*natuurbescherming*', worden de landelijke doelstellingen gekarakteriseerd door '*natuurontwikkeling*'. Voorbeelden hiervan zijn de grootschalige "vernattingen" (ontwikkeling van *Actief hoogveen*) en "verschralingen" (ontwikkeling van *Heischrale graslanden* en *Blauwgrasland*). De grondslag voor dergelijke doelen zou zelfs gezocht kunnen worden in beleidsvoornemens voor de ecologische hoofdstructuur uit de 90-tiger jaren.

Het begrip "grondgebied" uit artikel 1(1) VR en artikel 2(1) HR kan niet anders worden gelezen dan als het territorium (grond-, water- of zeegebied) waarover zich de jurisdictie van de Lidstaat uitstrekt.

Het begrip 'grondgebied' kent in de richtlijnen geen enkele vertaling naar landelijke doelstellingen, anders dan dat een strikt gebiedsgerichte aanpak uiteindelijk zou moeten leiden tot een landelijk gunstige staat van instandhouding van habitattypen en habitats van soorten die voorkomen in de gebieden. Criteria voor vaststelling van een staat van instandhouding op landelijk niveau ontbreken in de richtlijnen.

De richtlijnen

Artikel 6 van de Habitatrichtlijn laat geen twijfel mogelijk over de verplichting om per gebied (GCB, SBZ of SPA) noodzakelijke en passende maatregelen te nemen. **Door landelijke doelstellingen hier beleidsmatig boven te stellen schept de Nederlandse overheid voor zichzelf de mogelijkheid om zich te onttrekken aan de voorschriften zoals bedoeld in artikel 6.** De willekeur die door een beleid met landelijke doelen wordt geïntroduceerd tast met name het rechtszekerheidsprincipe van de richtlijnen aan.

Het Europese Hof

Uit Arresten van het Hof in de zaken C-361/88 en C-59/89 van 30 mei 1991 (Commissie vs Duitsland) blijkt de conclusie dat (zelfs gepubliceerde) beleidsregels geen geschikte implementatiemaatregel zijn vanwege het feit dat deze geen onbetwistbare dwingende kracht hebben. Het Hof hecht zeer aan de vereisten van kenbaarheid en rechtzekerheid van particulieren, met name waar het voor de burger gaat om de afdwingbaarheid bij de nationale rechter van rechten op basis van Europese wet- en regelgeving.

Over de opinie van het Hof bestaat geen onduidelijkheid, omdat in meerdere arresten het toepassen van een strikt gebiedsgerichte benadering wordt benadrukt. Zie hiervoor o.m. de Arresten in zaak C-209/02 van 29 januari 2004 (Commissie vs Oostenrijk) en zaak C-127/02 van 7 september 2004 (Commissie vs Nederland).

En toch knoeien we verder

De richtlijnen laten geen ruimte voor landelijke doelstellingen en het Hof, als hoogste autoriteit waar het gaat om interpretatie van richtlijnen, heeft zich ondubbelzinnig achter de gebiedsgerelateerde aanpak gesteld. Dus: **klaar, uit en over.**

Ondertussen is echter een heel cohort juristen in de weer om met allerhande argumenten het tegendeel te "bewijzen". In het rapport "Implementatie van Natura 2000 in Nederland" worden deze redeneringen onverkort overgenomen.

¹⁹ Natura2000 Doelendocument, Ministerie van LNV, 2006

Zo wordt in "Juridische toets doelensystematiek Natura 2000 in Nederland" ²⁰ in paragraaf 4.2, Landelijke doelstellingen als basis, gesteld:

"Het werken met landelijke doelen, en het aangeven van het relatieve belang van het betreffende habitatype of de betreffende soort in Nederland voor het Europese Natura 2000 netwerk, zoals het doelendocument doet, sluit daarom goed aan bij het Europeesrechtelijk stelsel."

(IQ_{uattro}: het vaststellen van het relatieve belang van habitatypen en soorten maakt onderdeel uit van de invulling van gegevens op het SDF, landelijke doelen daarentegen niet)

en verder:

"Op grond van de veroordeling van Ierland in de moerassneeuwhoen-zaak ²¹, is zelfs verdedigbaar dat lidstaten op deze nationale doelen afgerekend kunnen worden".

en concluderend:

"dat de tekst van de richtlijn noopt tot een primair landelijke aanpak met een focus gericht op de landelijke bijdrage aan het Europese Natura 2000-netwerk",

Het kwalijke aan een dergelijke stellingname is dat daarmee het beleid van landelijke doelen in orde lijkt, maar ze sluiten feitelijk nergens bij aan. Met name niet bij de tekst van de richtlijn waaruit op geen enkele wijze de noodzaak tot een primair landelijke aanpak blijkt, evenals uit de opinie van het Hof.

Ronduit schandelijk is de wijze waarop zaak C117/00 wordt misbruikt om voor landelijke doelstellingen m.b.t. gebiedsbescherming te pleiten. In de onderhavige zaak is Ierland veroordeelt vanwege niet-nakoming van de algemene verplichtingen van artikel 3 VR, verplichtingen die betrekking hebben op het gehele grondgebied van een lidstaat, binnen en buiten beschermingszones en die niet met gebiedsbescherming te maken hebben.

Graag willen wij in dit verband de volgende passage (op pagina 6) uit het in opdracht van het Ministerie van EL&I opgestelde rapport van de Review-Commissie ²² onder de aandacht brengen en van commentaar voorzien:

"De stelling dat het Natura 2000-regime geen enkele flexibiliteit kent, is naar het oordeel van de Review-Commissie onjuist. Op diverse manieren kan binnen het regime enige speelruimte worden gerealiseerd, en bij de Nederlandse implementatie wordt van diverse mogelijkheden ook daadwerkelijk gebruik gemaakt. Een fraai voorbeeld betreft het werken met 'ten gunste van'-doelstellingen binnen gebieden. Ook kan worden gewezen op het werken met landelijke doelstellingen, waardoor het onder voorwaarden mogelijk kan zijn om in een gebied voor waarden in een ongunstige staat van instandhouding toch te volstaan met een behoudsdoelstelling. Dergelijke benaderingen zijn niet in de richtlijnen te lezen, maar zijn inmiddels op nationaal niveau door de rechter (Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State) en op Europees niveau door de

²⁰ Juridische toets doelensystematiek Natura 2000 in Nederland. Onderzoek in opdracht van Vogelbescherming Nederland. Eindrapport, Dr. C.J. Bastmeijer, Mr. ing. M.K. de Bruin, Prof. mr. J.M. Verschuuren. Centrum voor wetgevingsvraagstukken, Universiteit van Tilburg. 2 oktober 2006

²¹ Arrest van het Hof in zaak C117/00 van 13 juni 2002

²² Implementatie Natura 2000 in Nederland, Review. Prof. P.C.E. van Wijmen (Voorzitter), Prof. Mr. Ch. W. Backes, Prof. Mr. C.J. Bastmeijer, Prof. Mr. A.G.A. Nijmeijer, Prof. J.H.J. Schaminée. Juni 2011

Commissie ‘geaccordeerd’. Kenmerkend voor deze benaderingen is dat de intentie is om op meer efficiënte en kansrijke wijze de doelen van de richtlijnen te halen. En daardoor worden deze benaderingen door de rechter niet als ‘trucjes’ beschouwd. Hoewel de jurisprudentie van het HvJEU stringent is en sterk uitgaat van een gebiedsspecifieke invulling van Natura 2000, acht de Review-Commissie het zeer wel mogelijk dat ook het Hof van Justitie EU open staat voor dergelijke slimme implementatiekeuzes. De jurisprudentie van het Hof benadrukt immers ook het belang van het behalen van de doelstellingen van richtlijnen en de ruimte voor lidstaten om dit binnen hun eigen rechtssysteem te waarborgen. Bovendien is de kans dat het Hof om een oordeel over deze vraag wordt gevraagd klein. De Europese Commissie zal deze vraag niet voorleggen en de nationale rechter evenmin."

De vraag waaraan de Review-Commissie voorbij gaat is of een beleid waarbij wordt ontsnapt aan richtlijnverplichtingen (zonder rechtszekerheid en rechtsbescherming), een betere garantie biedt voor het bereiken van de doelstellingen dan door strikt richtlijnconform (met rechtszekerheid en rechtsbescherming) te werken vanuit de gebieden. En gezien de opvattingen van het Hof tot nu toe, ligt het voor de hand dat het Nederlandse beleid helemaal niet in de smaak valt bij het Hof, niet in de laatste plaats omdat dat beleid helemaal niet binnen ons eigen rechtssysteem is gewaarborgd. Het meest verontrustend zijn echter de laatste twee zinnen uit het citaat. Indien het waar is wat hier wordt gesteld dan zou er sprake zijn van obstructie van het recht door de gang naar het Hof te blokkeren.

4.5 **Rek en ruimte**

De ABRvS heeft zich met haar uitspraken in de zaken 200802545/1, van 5 november 2008, en 200902380/1, van 16 maart 2011, gecommitteerd aan het Nederlandse beleid van landelijke doelstellingen, en daarmee haar verplichting verzuimd om, waar nationale wetgeving of beleid strijdig zijn met de richtlijnen, deze laatste onverkort toe te passen.

Vervolgens blijft de vraag of de Commissie daadwerkelijk bereid is om m.b.t. dit onderwerp een confrontatie met het Hof aan te gaan. Het antwoord is naar onze mening nee. Alvorens in te gaan op de brief van de Commissie van 1 april 2011, waaruit naar de mening van IQuattro de Review-Commissie een verkeerde conclusie trekt, het volgende.

Interpretatie van de artikelen 2(3), 4(4), 6(1) en 6(2) HR

De tekst van deze artikelen luidt als volgt:

- art. 2(3) In de op grond van deze richtlijn genomen maatregelen wordt rekening gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied, en met de regionale en lokale bijzonderheden.
- art. 4(4) Wanneer een gebied volgens de procedure van lid 2 tot een gebied van communautair belang is verklaard, wijst de betrokken Lid-Staat dat gebied zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen zes jaar, aan als speciale beschermingszone en stelt hij tevens de prioriteiten vast gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat van bijlage I of van een soort van bijlage II alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging.
- art. 6(1) De Lid-Staten treffen voor de speciale beschermingszones de nodige instandhoudingsmaatregelen; deze behelzen zo nodig passende specifieke of van ruimtelijke-ordeningsplannen deel uitmakend en beheersplannen en passende wettelijke, bestuursrechtelijke of op een overeenkomst berustende maatregelen, die beantwoorden aan de ecologische vereisten van de typen natuurlijke habitats van bijlage I en de soorten van bijlage II die in die gebieden voorkomen.

art. 6(2) De Lid-Staten treffen passende maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de natuurlijke habitatsen de habitatsvan soorten in de speciale beschermingszones niet verslechtert en er geen storende factoren optreden voor de soorten waarvoor de zones zijn aangewezen voor zover die factoren, gelet op de doelstellingen van deze richtlijn een significant effect zouden kunnen hebben.

(het is overigens navrant te moeten constateren dat artikel 2(3) eerst onder druk van een Tweede Kamer motie in de Nbwet is opgenomen, dat artikel 6(1) niet en artikel 6(2) onvolledig en onjuist in de Nbwet zijn opgenomen)

Artikel 6(2) stelt de verplichting tot bescherming van kwaliteit de facto boven het voorschrift van artikel 2(3). Bij de uitvoering van maatregelen zoals bedoeld in artikel 6(1) ontstaat daarentegen door toepassing van de artikelen 2(3) en 4(4) een enorme beleidsvrijheid.

Die is dermate groot dat b.v. voor het gebied Groote Peel afgezien zou kunnen worden van het in uitstekende staat brengen van habitattype H7120, omdat dit niet alleen grote kosten met zich mee zou brengen (zonder garantie op succes), maar tevens een ongekende aanslag op de agrarische sector zou inhouden. Door met landelijke prioritering de inspanning te richten op gebieden waar voor dit habitattype wel realistische kansen tot verbetering zijn, kan wel degelijk worden voldaan aan de resultaatverplichting van de Habitatrictlijn.

De brief van de Commissie van 1 april 2011

In haar brief geeft de Commissie, in de volgende passages, een exacte weergave van hetgeen hierboven is uiteengezet:

Although Member States are not allowed to exclude Annex I habitats and Annex II species present in a site from the obligations under the Directive, they do have a margin in establishing conservation priorities (objectives) under Article 4(4) and the conservation measures under Article 6(1) for these habitats and species.

According to Article 4(4) once a site of Community importance has been adopted, the Member State shall establish priorities in the light of the importance of the site for the maintenance or restoration of a favourable conservation status, of a natural habitat type in Annex I or a species in Annex II and for the coherence of Natura 2000, and in the light of the threats of degradation or destruction to which those sites are exposed. Member States can take account of economic, social and cultural requirements and regional and local characteristics when establishing conservation objectives and conservation measures for individual sites as long as this does not restrict the potential contribution of the Natura 2000 network to enabling the natural habitat types and the species' habitats concerned to be maintained or, where appropriate, restored at a favourable conservation status in their natural range. The Dutch methodology for establishing conservation objectives, based not only (on) the conservation status per site as recorded on the standard data form, but on national goals in combination with local opportunities is in line with the requirements of the directives. It is an example of the flexibility open to Member States in complying with the Directive.

De opvatting die de Commissie hier neerlegt: primair doelstellingen per gebied op basis van SDF gegevens (sic!) en secundair gebruik maken van nationale **prioritering** en artikel 2(3) is duidelijk. De Nederlandse praktijk heeft een andere insteek, omdat

de landelijke staat van instandhouding en doelstellingen leidend worden gemaakt over de gebiedsverplichtingen.

Dat leidt er onder meer toe dat verbetering van habitatkwaliteit in een gebied waar deze al uitstekend is, onder de noemer richtlijnverplichting wordt gebracht - ten onrechte (zie 4.6).

4.6 Doelstelling hoger dan de nulmeting verplicht

Van de 877 habitattypen en soorten met SDF-gegevens is voor 348 daarvan (bijna 40%) een doelstelling geformuleerd in de ontwerpbesluiten die hoger is dan volgens de nulmeting strikt noodzakelijk is (blauw in de kolommen 3a en 3b).

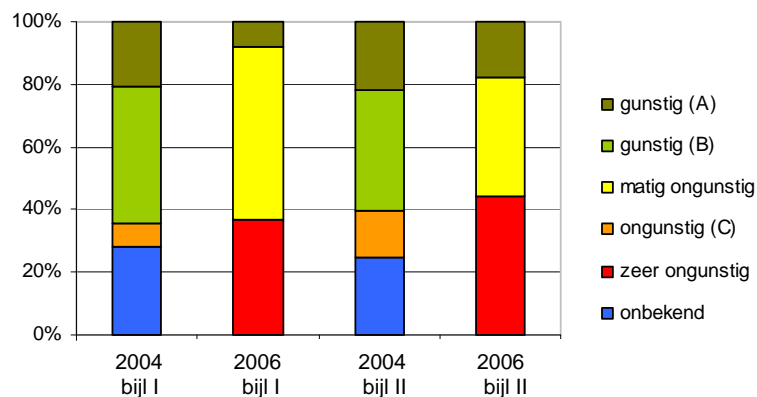
Zo is het b.v. voor een habitatype met een uitstekende representativiteit en een uitstekende staat van instandhouding niet noodzakelijk welke maatregel dan ook te nemen. Er is dan sprake van een "gunstige" staat van instandhouding en het doel van de richtlijn is (reeds) verwezenlijkt. Er geldt slechts de verplichting tot voorkomen van achteruitgang van kwaliteit ingevolge artikel 6(2) HR. De vervanging van de SDF-conforme kwaliteitsbeoordeling door een afwijkende systematiek zoals in paragraaf 4.7 wordt besproken, is mogelijk de reden voor het grotere aantal doelen "hoger dan noodzakelijk".

Er bestaat, vanuit de richtlijnen gezien, geen enkel beletsel om meer te doen dan strikt noodzakelijk. Maar dat moet wel duidelijk worden vastgelegd, omdat realisering van dit "meer" grote financiële gevolgen kan hebben. Voorbeelden zijn o.m. de grootschalige "herinrichting" van gebieden zoals het *Dwingelderveld* en de *Engbertsdijkvenen*, waarvoor geen enkele grondslag in de richtlijnen is te vinden. Met dergelijke projecten zijn honderden miljoenen euro's gemoed. Door het aanmerken van dergelijke te hoge nationale doelstellingen als richtlijnverplichting is geen serieuze politieke afweging over het beschikbaar stellen van financiering mogelijk; dit leidt tot bedrog voor iedereen, en in bijzonder de politici.

4.7 Beoordeling van de staat van instandhouding

In het 'Overijssel-rapport' werd reeds aangegeven dat er opmerkelijke verschillen zijn tussen de beoordeling van de staat van instandhouding op het SDF en in de Profielendocumenten. Wij willen daar nogmaals op ingaan omdat deze beoordeling van groot belang is bij het vaststellen van eventueel te nemen maatregelen. De onderstaande figuur laat zien hoe groot de discrepantie is.

De staat van instandhouding in 2004 (gegevens SDF) en 2006 (gegevens LNV) van habitattypen van bijlage I en habitats van soorten van bijlage II

Vergelijking van de gegevens uit 2004 (SDF) en 2006 (nationaal) komt een dramatische achteruitgang in kwaliteit naar voren, waarvan het onwaarschijnlijk is dat dit binnen twee jaar zijn beslag zou hebben gekregen. De verklaring voor het verschil is volgens IQuatro eenvoudig: Nederland gebruikte in 2006 (en ook later) eigen criteria voor de beoordeling, die sterk afwijken van die welke door het SDF worden voorgeschreven. Het gevolg is dat het niet eens mogelijk is om te beoordelen of de richtlijnverplichtingen al dan niet zijn nagekomen.

4.8 Monitoring

In verband met het bovenstaande dient direct een ander probleem aan de orde te worden gesteld: de monitoring van de toestand in de gebieden. Artikel 11 van de Habitatrichtlijn vereist een dergelijke monitoring. De verplichtingen van artikel 11 zijn nog steeds niet in wetgeving vastgelegd, terwijl Nederland al in 2005 door het Hof ingebreke is gesteld (zaak C-441/03).

Door arresten van het Europese Hof van Justitie is duidelijk geworden op welke wijze artikel 11(HR) in nationale wetgeving dient te worden omgezet. Zonder een wettelijk verankerde, onafhankelijke monitoring van de toestand in de gebieden is het niet mogelijk om te beoordelen of de richtlijnverplichtingen al dan niet zijn nagekomen. Tevens is het niet mogelijk om op objectieve wijze vast te stellen welke maatregelen noodzakelijk zijn om aan de richtlijnverplichtingen te voldoen.

4.9 Openbaarheid van informatie

Er bestaat met betrekking tot de Natura2000-gebieden een groot gebrek aan openbaar beschikbare informatie. Daardoor ontbreekt elk inzicht in de wijze waarop de huidige staat van instandhouding wordt vastgesteld. Niet alleen dat, ook de informatie die ten grondslag ligt aan de aanmeldingsprocedure van Habitatrichtlijngebieden bij de Europese Commissie is nooit openbaar gemaakt. De informatie die ontbreekt laat zich o.m. als volgt omschrijven:

- als op enig moment wordt vastgesteld welke 5 gebieden de landelijk belangrijkste zijn voor een bepaald habitatype, moet daaraan wetenschappelijk onderzoek ten grondslag liggen met een duidelijke en inzichtelijke conclusie. Waarom deze 5 gebieden en niet een paar andere, dient verificerbaar te zijn en niet slechts als conclusie in een 'Gebiedendocument' te worden opgesomd.
- er is geen enkel inzicht in de wijze waarop de codering van het SDF tot stand is gekomen. Er is geen wetenschappelijk onderzoek openbaar beschikbaar waaruit logischerwijze valt in te zien waarom de lettercodering A, B, C of D is ingevuld. Hetzelfde is van toepassing op de wijzigingen in de codering voor de gebieden waarvoor het SDF sinds 2004 is aangepast.

Met name informatie over het al dan niet coderen als C of D op het SDF lijkt ons belangrijk. De vraag daarbij is: wat is het argument om aan een in postzegeloppervlak-achtig voorkomend habitatype de code C toe te kennen in plaats van code D.

IQuatro is van mening dat volledige openheid van zaken moet worden gegeven. Verwijzen naar het gecodeerde SDF, zoals de overheid voortdurend doet, is niet voldoende. De grondslag van de codering dient openbaar te worden gemaakt.

4.10 De Advies Rapportage Freriks

De ARF zoekt geen onjuistheden in de opvattingen over doelstellingen van IQuatro, anders dan ze te vergelijken met het Nederlandse beleid. De ARF blijkt zich volledig in dit beleid te kunnen vinden; steekhoudende kritiek ontbreekt

Het bontst maakt de ARF het met de stelling dat complementaire doelen (zonder SDF codering) aan de gebiedsdoelstellingen moeten worden toevoegen om buiten de gebieden landelijke doelstellingen te verwezenlijken omdat anders niet aan de resultaatverplichting van de richtlijnen zou kunnen worden voldaan.

4.11 Het standpunt van IQuatro

IQuatro is van mening dat in dit hoofdstuk haar gelijk is aangetoond én daarmee het ongelijk van het Nederlandse beleid.

Naar de mening van IQuatro dient de Staatssecretaris er als eerste voor te zorgen dat de nationale wetgeving zodanig wordt verbeterd dat het mogelijk is de z.g. actuele informatie op onafhankelijke wijze te beoordelen. Vervolgens kan het SDF worden aangepast zodat een richtlijnconform, toetsbaar uitgangspunt voor

maatregelen wordt verkregen. Alle wensen van terreinbeherende organisaties en bevrogen ambtenaren en ecologen, die boven de verplichtingen die uit de nulmeting voortvloeien uitgaan, dienen als zodanig kenbaar te worden gemaakt en mogen geen onderdeel uitmaken van het verplichte uitvoeringskader van de richtlijnen. Slechts met dat laatste mogen burgers, bedrijven en onze infrastructuur worden geconfronteerd.

IQuattro daagt de Staatssecretaris en prof. Freriks uit met een Arrest van het Hof of Conclusie van Advocaat-Generaal Kokott te komen (slechts één is al voldoende) waaruit blijkt dat het Nederlandse beleid kan worden gekwalificeerd als correcte uitvoering van de richtlijnverplichtingen.

Veel aspecten van het beleid zijn niet per sé strijdig met de richtlijnen, maar als wordt verzwegen dat het niet per sé hoeft, is en blijft het simpelweg bedrog.

5 Legenda bij het overzicht van de Habitatrictlijngebieden

kolom 1	Nederlands gebiedsnummer; h: habitat- en v: vogelrichtlijngebied.
kolom 2	gebiedsnaam groen vlak: gebied definitief aangewezen als SBZ. SAC datum: datum van deze aanwijzing zoals vermeld op SDF.
kolom 3	vetgedrukt: kwalificerende habitattypen (kolom 3a) of habitats van soorten (kolom 3b). blauw: doelstellingen hoger dan op grond van SDF-gegevens noodzakelijk.
kolom 4	rood: doelstellingen zonder SDF-gegevens, kan geschrapt. onderstreept: doel uit ontwerpbesluit met vermelding "complementair"
kolom 5	grijs vlak: gegevens niet geanalyseerd. zwart: kwalificerende soort. rood: niet-kwalificerende soort, gebiedsbescherming kan geschrapt.
kolom 6	gegevens rapport Royal Haskoning.
kolom 7	doelen met SDF-gegevens die reeds uit Ontwerpbesluiten zijn geschrapt.
kolom 8	aanpassing van het SDF <u>nadat</u> het Aanwijzingsbesluit is gepubliceerd.
kolom 9	opmerkingen.

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
001hv	Waddenzee SAC 01-02-2009 update SDF 01-09-2011	H1110 H1130 H1140 H1310 H1330 H2110 H2120 H2130	H1103 H1095 H1099 H1364 H1365	H1320 H2160 H2190 H1014					-H1130 +H1320 +H2160 +H2190 +H1014	ecologische codering SDF gewijzigd	
002hv	Duinen Texel, Waal en Burg, Dijkmanshuizen en De Bol SAC 01-02-2009 update SDF 01-09-2011	H1310 H1330 H2110 H2120 H2130 H2140 H2160 H2170 H2190 H7210	H1340 H1903	H1140 H2150 H2180					+H1140 +H2150 +H2180	ecologische codering SDF gewijzigd	
003hv	Duinen Vlieland SAC 01-02-2009 update SDF 01-09-2011	H1310 H1330 H2120 H2130 H2140 H2160 H2170 H2190	H1903	H2150 H2180					+H2150 +H2180	ecologische codering SDF gewijzigd	
004hv	Duinen Terschelling SAC 01-02-2009 update SDF 01-09-2011	H1310 H1330 H2110 H2120 H2130 H2140 H2160 H2170 H2190	H1831 H1903	H1014 H2150 H2180 H6230 H7140 H1014 H1042					+H2150 +H2180 +H6230 -H7140 -H1014 -H1042	ecologische codering SDF gewijzigd	
005hv	Duinen Ameland SAC 01-02-2009 update SDF 01-09-2011	H2110 H2120 H2130 H2140 H2160 H2170 H2190	H1903	H2150 H2180 H6230					-H2110 +H2150 +H2180 +H6230		
006hv	Duinen Schiermonnikoog SAC 01-02-2009 update SDF 01-09-2011	H1310 H2110 H2120 H2130 H2160 H2170 H2190	H1903	H2140 H2180 H6410					-H1310 -H2110 +H2140 +H2180 +H6410		

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
007hv	Noordzeekustzone SAC 01-02-2009 update SDF 01-09-2011	H1110 H1140 H1310 H1330 H2110 H2190									
009hv	Groote Wielen SAC 01-03-2011 update SDF 01-09-2011		H1134 H1149 H1318 H1340	H6410						-H1149	
010hv	Oudegaasterbrekken, Gouden Bodem & Fluessen SAC 01-03-2011 update SDF 01-09-2011	H3150 H6430	H1318 H1340								ecologische codering SDF gewijzigd
011v	Witte en Zwarte Brekken	nvt	nvt	H1340		H1340			-H1340		
012v	Sneekermeer	nvt	nvt	H1318 H1340		H1318 H1340			-H1318 -H1340		
013hv	Alde Feanen	H3150 H6410 H7140 H7210 H91D0	H1134 H1145 H1149 H1163 H1318 H1340	H4010 H1042		H1042					
014v	Deelen	nvt	nvt	H1082 H1318		H1082 H1318			-H1082 -H1318		
015hv	Van Oordt's Mersken	H4010 H4030 H6230 H6410	H1145 H1149						-H4030		
016h	Wijnjeterperschar en Terwispeler Gro SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011	H4010 H4030 H6230 H6410	H1145 H1149	H7150	nvt				-H1145 -H1149	-H1145 -H1149	ecologische codering SDF gewijzigd
017h	Bakkeveense Duinen	H2310 H2320 H2330			nvt			H4010			
018h	Rottige Meenthe en Brandemeer	H3150 H4010 H7140 H7210 H91D0	H1060 H1134 H1149 H1318	H6410 H1042 H1903	nvt A021 A298	A021 A298	A298	H1016 H1082 H4056 A197			
019v	Leekstermeer	nvt	nvt	H1016		H1016			-H1016		
020v	Zuidlaardermeergebied	nvt	nvt	H1145		H1145			-H1145		
021h	Lieftingsbroek	H9120 H9160		H6410 H91E0	nvt						
022h	Norgerholt SAC 01-03-2011 update SDF 01-09-2011	H9120			nvt						ecologische codering SDF gewijzigd
023hv	Fochteloërveen en Esmeer	H3160 H4010 H4030 H7120		H7110							

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9		
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit			
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd					
		bijlage I	bijlage II										
024h	Witterveld SAC 01-09-2009 update SDF 01-09-2011	H2310 H2320 H3160 H4010 H7110 H7120 H7150 H91D0			H4030	nvt					-H2310 -H2320 -H3160 -H7150	-H2310 -H2320 -H3160 +H4030 -H7150	ecologische codering SDF gewijzigd
025h	Drentsche Aa	H2310 H2320 H2330 H4010 H5130 H6230 H6410 H9160 H9190 H91E0	H1099 H1134 H1145 H1149 H1166	H3160 H3260 H4030 H7110 H7140 H7150 H91D0 H1163	nvt A153 A275 A338	A153 A275 A338	H1134	H6430					
026h	Drouwenerzand	H2310 H2320 H2330 H4010 H5130 H9190			nvt		H4010	H6230					
027hv	Drents-Friese wold en Leggerlerveld SAC 01-03-2011 update SDF 01-09-2011	H2310 H2320 H2330 H3110 H3130 H4010 H5130 H6230 H7150 H9190	H1166 H1831	H3160 H3260 H4030 H7110								+H3160 +H3260 +H4030 +H7110	ecologische codering SDF gewijzigd
028h	Elperstroom SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011	H6230 H7230		H4010 H6410	nvt A338	A338					-A338	+H4010 +H6410	ecologische codering SDF gewijzigd
029h	Havelte-Oost	H2310 H2320 H4010 H6230 H7150	H1166	H2320 H3160 H4030 H7110 H9190	nvt A277	A277		H91D0 H1042					
030hv	Dwingelderveld update SDF 01-09-2010	H2310 H2320 H3130 H3160 H4010 H5130 H7150 H9190	H1166 H1318	H2330 H4030 H6230 H7110 H7120 H9120	A004 A008 A037 A039 A052 A056 A236 A246 A275 A276 A277	H7110					-H1318	+H4030 +H6230	ecologische codering SDF gewijzigd
031h	Mantingerbos	H9120		H9190	nvt		H9190						

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting							
		bijlage I	bijlage II								
032h	Mantingerzand	H2310 H2320 H2330 H4010 H5130		H3160 H6230	nvt			H4030 H7150 H9190			
033hv	Bargerveen	H4010 H4030 H6230 H7110 H7120							-H4010 -H4030		
034hv	Weerribben update SDF-SPA 01-07-2007	H3140 H3150 H4010 H6410 H6430 H7140 H7210 H91D0	H1042 H1060 H1134 H1145 H1149 H1163 H1318 H1393	H4056	A021 A029 A119 A153 A197 A292 A295 A298			H1016 H1163	-H1163	-A068 -A094	
035hv	Wieden	H3140 H3150 H4010 H6410 H6430 H7140 H7210 H91D0	H1042 H1060 H1134 H1145 H1149 H1163 H1318 H1393 H1903	H1082 H4056	A005 A017 A021 A029 A037 A041 A043 A050 A051 A059 A061 A068 A070 A081 A094 A119 A153 A122 A197 A275 A292 A295 A298			H1016 A229	-A054		
036hv	Uiterw. Zwarte Water & Vecht	H3150 H6430 H6510 H91F0	H1134 H1149		A021 A037 A041 A050 A054 A056 A119 A122 A125 A157 A197 A298			H6120 H6410 H6510			SDF-SPA aangepast 2007

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
037h	Olde Maten en Veerslootlanden	H3150 H6410 H7140	H1134 H1145 H1149	H4056	nvt			H7140 H7230 H1016			H7140 reeds op SDF2004
038hv	Uiterwaarden IJssel update SDF-SPA 01-07-2007	H3260 H3270 H6120 H6430 H6510 H91E0 H91F0	H1134 H1145 H1149 H1163 H1166	H3150 H1337	A005 A017 A037 A038 A041 A043 A050 A051 A052 A053 A054 A056 A059 A061 A068 A119 A122 A125 A130 A142 A156 A160 A162 A197 A229	H3150 H3270 H6120 H91E0 H91F0 H1145 H1166 H1337			-A021 -A026 -A034 -A070 -A094 -A103 -A190	SDF-SPA aangepast in 2007 Haskoning is complementair in de war	
039h	Vecht en Beneden-regge	H2310 H2330 H4010 H4030 H5130 H6230 H6430 H7150 H9190 HH9E0	H1134 H1145 H1149 H1163 H1166 H1318	H6120	nvt		H1318	H7110 H1614			
040hv	Engbertsdijkvenen SAC 01-09-2009 update SDF 01-09-2011	H2320 H4010 H7120		H4030 H7110 H91D0	A008 A039 A127					-H2320 -H4010 +H4030 +H7110 -A037	ecologische codering SDF gewijzigd
041h	Boetelerveld	H3130 H4010 H4030 H6230 H6410	H1831	H5130 H7150 H1166	nvt						-H4030
042hv	Sallandse heuvelrug update SDF-SPA datum onbekend	H4010 H4030 H5130		H3160 H6230 H7110 H1166	A107 A224 A276						

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
043h	Wierdense veld	H4010 H4030 H7120 H91D0		H7110	nvt	H7110			-H91D0		gebied ten onrechte geselecteerd als GCB
044h	Borkeld	H4010 H4030 H5130 H6230		H3160	nvt			H2310 H7150			
045h	Springendal en Dal van de Mosbeek	H4010 H4030 H5130 H6230 H7230 H91E0	H1083 H1096 H1149 H1831	H6410 H7140 H9120 H9190 H1166	nvt		H9190 H1149	H7150			
046h	Bergvennen en Brecklenkampse Veld	H2310 H3110 H3130 H4010 H4030 H5130		H6230 H6410	nvt			H2320 H7150 H7230			
047h	Achter de Voort, Agelerbroek en Volterbroek	H3130 H9160 H91E0	H1166	H6410 H1016	nvt		H3130				
048h	Lemselermaten update SDF 01-09-2011	H3130 H7230		H4010 H4030 H7140 H91E0 H1016	nvt		H3130 H4030 H7140	H6230 H6410 H7150		+H4010	
049h	Dinkelland	H3130 H4010 H4030 H5130 H6230 H6410 H91E0	H1149 H1163 H1831	H6120 H7150	nvt				-H5130 -H1149 -H1831		
050h	Landgoederen Oldenzaal	H9160 H91E0	H1166	H9190	nvt		H9190	H9120			
051h	Lonnekermeer	H3130 H4010 H4030 H6230 H6410	H1042	H3160	nvt			H7150			
052h	Boddenbroek	H3130 H4010 H7230			nvt		H7230	H6410 H7150 H7230			
053h	Buurserzand en Haaksbergerveen	H2310 H3130 H4010 H5130 H7120 H91D0	H1145 H1166	H7110	nvt			H4030 H7230 H91E0			
054h	Witte Veen	H3130 H4010 H4030 H91D0	H1166	H3160 H7110 H7120	nvt	H7110	H7110 H7120	H7110			

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
055h	Aamsveen	H4010 H4030 H6230 H7120 H91D0	H1166	H7110 H91E0	nvt	H7110		H7150			
056v	Arkemheen			H1134		H1134			-H1134		
057hv	Veluwe	H2310 H2320 H2330 H3130 H3160 H4010 H4030 H5130 H6230 H7150 H9120 H9190 H91E0	H1083 H1096 H1163 H1166 H1318 H1831	H3260 H6410 H7110 H9160 H1042				H7140 H7230			
058h	Landgoederen Brummen	H3130 H4010 H6230 H6410 H7150	H1166	H91E0 H1831	nvt			H9120			
059h	Teeselinkven	H3130 H4010 H4030	H1042	H7210 H9120	nvt						
060h	Stelkampsveld (Beekvliet)	H4010 H4030 H6230 H7230		H3130 H6410 H7150 H91E0	nvt			H9120			
061h	Korenburgerveen	H3130 H4010 H6410 H7120 H7210 H91D0	H1166	H7110 H91E0	nvt	H7110			-H3130		
062h	Willinks Weust	H4010 H5130 H6230 H6410 H9160 H9190	H1166	H7230	nvt	H7230	H9190	H9120			
063h	Bekendelle	H9160 H91E0	H1096 H1166	H9120	nvt		H1166				
064h	Woodse Veen	H7120 H91D0	H1166	H7110	nvt	H7110	H1166				
065h	Binnenveld			H7140 H7230	nvt	H7230		H1393			

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
066hv	Uiterwaarden Neder-Rijn	H6510		H3270 H91F0 H1095 H1099 H1145 H1166		H91F0 H1095 H1099 H1145 H1166					
067hv	Gelderse Poort	H3150 H3270 H6120 H6430 H6510 H91E0 H91F0	H1095 H1099 H1106 H1134 H1149 H1163 H1166 H1318 H1337	H1014 H1102							
068hv	Uiterwaarden Waal	H6120 H6510 H91E0	H1166	H3270 H1095 H1099 H1102 H1106 H1145 H1337		H3270 H6120 H91E0 H1095 H1099 H1102 H1108 H1145 H1166					
069h	Bruuk	H6410		H6230 H7230	nvt	H7230					
070h	Lingegebied & Diefdijk Zuid	H6430 H91E0	H1134 H1145 H1149 H1166	H7230	nvt A197	A197					
071h	Loevestein, Pompveld en Kornsche Boezem	H3150 H6120 H6510	H1134 H1145 H1149 H1163 H1166	H3270 H91E0	nvt						
072hv	IJsselmeer SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011	H6430 H7140	H1134 H1163 H1318 H1340	H1318 H3140 H1903		H1318			-H1318	+H3150 -H1134 +H1903	ecologische codering SDF gewijzigd
073hv	Markermeer en IJmeer SAC geen gegevens update SDF 01-09-2011	H3140	H1134 H1163 H1318	H1318		H1318			-H1318		Eunis-database met uitsluitend SPA

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
074hv	Zwarte meer SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011				A005 A017 A021 A029 A034 A037 A039 A041 A043 A050 A051 A052 A054 A056 A059 A061 A119 A125 A156 A197 A292 A295 A298						
		H3150 H6430 H6510	H1099 H1134 H1149 H1163 H1318	H1145						-H1099 -H1134 +H1145	ecologische codering SDF gewijzigd
075v	Ketelmeer en Vossemeer update SDF 01-09-2011				A005 A017 A021 A034 A037 A039 A041 A043 A051 A052 A054 A059 A061 A068 A070 A094 A119 A125 A156 A190 A298						ecologische codering SDF gewijzigd
		nvt	nvt	nvt							
076hv	Veluwerandmeren SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011		H1134 H1149 H1163 H1318	H3150						-H1134	ecologische codering SDF gewijzigd
		H3140									
080h	Groot Zandbrink	H4030 H6230 H7230		H4010 H6410 H9190	nvt						
081h	Kolland en Overlangbroek SAC 01-03-2011 update SDF 01-09-2011	H91E0			nvt						

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
082h	Uiterwaarden Lek	H6120 H6510		H3270 H6430 H1166	nvt						
083h	Botshol	H3140 H3150 H6430 H7140 H7210 H91D0	H1134 H1149 H1163 H1318	H6410	nvt A197 A292	A197 A292	H1163		-H91D0		
084h	Duinen Den Helder - Callantssoog	H2130 H2140 H2170 H2190		H2120 H2160 H2180 H6410	nvt A277	A277	H2140 H2180 H2190	H2180			
085hv	Zwanenwater en Pettemerduinen	H2130 H2140 H2170 H6230	H1149	H2120 H2180 H2190 H7210			H2130	H2110 H2150 H2190 H6410	-H1149		
086h	Schoorlse duinen SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011	H2120 H2130 H2140 H2180		H2110 H2150 H2160 H2170 H2190 H3260	nvt					+H2110 +H2150 +H2160 +H2170 +H2190 +H3260	ecologische codering SDF gewijzigd
087h	Noordhollands duinreservaat	H2130 H2140 H2160 H2170 H2180		H2120 H2150 H2190 H6410 H7210 H1014 H1042	nvt A275 A277	H1042 A275 A277		H2110			
088h	Kennemerland Zuid	H2110 H2120 H2130 H2150 H2160 H2180 H2190	H1014 H1903	H1310 H1330 H2170 H1042	nvt	H1042	H1310 H1330 H1042	H2190 H1318			
089hv	Eilandspolder-Oost	H6430 H7140	H1134 H1340	H1149 H1340		H1340					
090hv	Wormer- en Jisperveld en Kalverpolder	H4010 H6430 H7140	H1134 H1145 H1149 H1163 H1318 H1340					H1330	-H1145		
091h	Polder Westzaan	H4010 H6430 H7140	H1134 H1149 H1318 H1340	H1330	nvt A021 A292	A021 A292	H1330	H91D0			

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
092hv	Ilperveld, Oostzanerveld, Varkensland	H3140 H4010 H6430 H7140 H91D0	H1134 H1145 H1149 H1163 H1318 H1340						-H1145		
093v	Polder Zeevang update SDF-SPA 01-09-2011	nvt	nvt	H1318	A037 A041 A043 A045 A050 A140 A142 A156 A160	H1318			+H1318		ecologische codering SDF gewijzigd
094hv	Naardermeer	H3140 H3150 H4010 H6410 H7140 H91D0	H1134 H1149 H1318 H1903	H1042 H1082 H4056		H1042	H1042	H7140 H1016			
095hv	Oostelijke vechtplassen	H3140 H3150 H6410 H7140 H91D0	H1042 H1082 H1134 H1149 H1163 H1318 H1340 H1903	H7210				H6430 H1016 H1145			
096h	Coepelduynen SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011	H2120 H2130 H2160 H2190			nvt						ecologische codering SDF gewijzigd
097h	Meijendel en Berkheide	H2120 H2130 H2160 H2180 H2190	H1014 H1318	H1042	nvt	H1042	H1042				
098h	Westduinpark en Wapendal	H2130 H2150 H2160 H2180			nvt			H2120			
099h	Solleveld	H2130 H2150 H2160 H2180		H2120 H2190	nvt			H2190 H1014			
100hv	Voornes duin SAC 01-03-2008 update SDF 01-09-2011	H2120 H2130 H2150 H2160 H2170 H2180 H2190	H1014 H1340 H1903						-H2150	-H2150	ecologische codering SDF gewijzigd

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004									
		bijlage I	bijlage II	geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
101hv	Duinen Goeree en Kwade Hoek SAC 01-03-2008 update SDF 01-09-2011	H1310 H1330 H2110 H2120 H2130 H2160 H2190 H6430	H1014 H1340	H1140 H1320						+H1140 +H1320	ecologische codering SDF gewijzigd
103hv	Nieuwkoopse plassen en De Haak	H3140 H3150 H4010 H6410 H7140 H7210 H91D0	H1134 H1149 H1318 H1340 H1903	H1082 H4056			A022 A298	H6430 H1016			
104hv	Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein SAC geen gegevens update SDF-SPA 0-09-2011	H6430 H6510									
105hv	Zouweboezem		H1134 H1145 H1149	H6410 H1166 H4056			A021 A292	H3150 H6430			
106v	Boezems Kinderdijk			H1340		H1340			-H1340		
107v	Donkse Laagten			H6410					-H6410		
108h	Oude Maas SAC 01-03-2011 update SDF 01-09-2011	H6430 H91E0	H1340	H3270	nvt					+H3270	ecologische codering SDF gewijzigd
109hv	Haringvliet	H1095 H1099 H1103 H1106 H1134 H1163 H3270 H6430	H1134 H1163 H1340	H1330 H91E0 H1102			H1330	H1330 A026			
111hv	Hollands Diep	H91E0	H1340	H6430 H1095 H1099 H1102 H1103 H1106		H1095 H1099 H1102 H1103 H1106		H3270 H1337 A034 A132			
112hv	Biesbosch	H3260 H3270 H6120 H6230 H6510 H91E0	H1095 H1099 H1106 H1134 H1145 H1149 H1163 H1337 H1340 H1387	H1102 H1103							

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
113hv	Voordelta SAC 01-0-2008 update SDF 01-09-2011	H1110 H1140 H1310 H1330	H1102 H1103 H1106 H1095 H1099 H1365	H1320 H2110 H1364					-H1106	+H1320 +H2110 +H1364	ecologische codering SDF gewijzigd
114hv	Krammer Volkerak	H1310 H6430	H1340	H1330 H2190 H91E0 H1134 H1149							
115hv	Grevelingen	H1310 H2170 H2190 H6430	H1340 H1903	H1330 H2130 H2160							
116h	Kop van Schouwen	H2120 H2130 H2150 H2160 H2180 H2190	H1340 H1903	H2110 H2170 H6410 H1014	nvt			H1330 H2190			
117h	Manteling van Walcheren	H2130 H2160 H2180 H2190		H2150H 1014	nvt		H2150	H2120 H2130 H2180 H2190			
118hv	Oosterschelde SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011	H1160 H1310 H1330 H7140	H1340 H1365	H1320							ecologische codering SDF gewijzigd
119v	Veerse Meer			H1340		H1340			-H1340		
121hv	Yerseke en Kapelse Moer SAC 01-03-2011 update SDF 01-09-2011	H1310 H1330									Eunis-database zonder SAC gegevens
122hv	Westerschelde SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011	H1130 H1310 H1330 H2110 H2160 H2190	H1014 H1099 H1103 H1365 H1903	H1110 H1320 H2120 H1095						+H1110 +H1320 +H2120 +H1095	ecologische codering SDF gewijzigd
123hv	Zwin en Kievittepolder	H1310 H1330 H2110 H2120 H2130 H2160	H1166	H1140 H1320 H1014				A176	-H2110		
124h	Groote Gat SAC 01-03-2011 update SDF 01-09-2011	H6430	H1614	H1330	nvt					+H1330	
125h	Canisvlietse kreek		H1614		nvt						
126h	Vogelkreek		H1614		nvt						

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
128hv	Brabantse Wal	H2310 H3130 H4010	H1831	H2330 H3110 H3160 H1166			H3110	H4030			
129h	Ulvenhoutse Bosch SAC 01-02-2010 update SDF 01-09-2011	H9160 H91E0		H9120 H9190	nvt					+H9120	
130h	Langstraat bij Sprang-Capelle	H3140 H3150 H7140	H1145 H1149	H3130 H6410 H6510 H7210 H7230	nvt		H3130 H3150 H6510 H7140 H7210				
131h	Loonse en Drunense duinen, de Brand en de Leemkuilen	H2310 H2330 H3130 H4010 H91E0	H1166 H1831	H6410 H9190	nvt		H4010				
132h	Vlijmens Ven, Moerputten en Bossche Broek	H3140 H6410	H1059 H1061 H1145 H1149 H1831	H6510	nvt						
133hv	Kampina en Oisterwijkse bossen en Vennen	H2310 H3110 H3130 H3160 H4010 H7210 H91E0	H1166 H1831	H2330 H4030 H6230 H6410 H7110 H7150 H9190 H1149 H1082			H6230	H1042			
134h	Regte heide en Rielse laag	H2310 H3160 H4010		H3130 H4030 H7150	nvt			H6230 H91E0			
135h	Kempensland West	H2310 H3130 H4010 H7150 H91E0	H1149 H1163 H1831	H3260 H4030	nvt			H3160	-H1163		
136hv	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	H2310 H3130 H4010 H6510 H7150 H7210 H91D0 H91E0	H1042 H1096 H1134 H1166 H1831	H2330 H3160 H3260 H4030 H5130 H7110							
137hv	Strabrechtse Heide en Beuven	H2310 H2330 H3110 H3130 H4010 H91E0	H1831	H3160			A021 A022	H4030 A021 A022			

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004									
		bijlage I	bijlage II	geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
138hv	Weerter- en Budelerbergen	H3130 H7210 H91D0	H1166 H1831	H1149							
139hv	Deurnsche Peel en Mariapeel SAC 01-09-2009 update SDF 01-09-2011	H4010 H4030 H7120		H7110							ecologische codering SDF gewijzigd
140hv	Groote Peel SAC 01-09-2009 update SDF 01-09-2011	H4010 H4030 H7120									-H4010
141h	Oeffeltermoent	H6120	H1166	H6510 H1149	nvt						
142h	St. Jansberg	H9190 H91E0	H1016 H1083	H7210 H9120	nvt		H9190				
143h	Zeldersche Driessen	H6120		H6430 H9190 H91F0	nvt		H9190	H9120			
144h	Boschhuizerbergen	H2310 H2330 H5130		H3130	nvt						
145hv	Maasduinen	H2310 H2330 H3130 H3160 H4010 H6120 H7150 H91D0	H1831	H7110 H91E0 H1059 H1061 H1337		H7110 H1095 H1061	H1095 H1061	H4030			Haskoning foutje: H1095 = H1059
146h	Sarsven en de Banen	H3130 H3140	H1831	H3110	nvt						
147h	Leudal	H3260 H9160 H91E0	H1166	H1337	nvt					-H1166	
148h	Swalmdal	H3260 H91E0	H1016 H1163	H6120 H1037 H1337	nvt	H1037					
149hv	Meinweg	H3160 H4010 H4030 H7150 H9190 H91E0	H1098 H1166 H1831	H7110 H91D0	nvt		H9190	H9120			
150h	Roerdal	H3260 H91D0 H91E0	H1134 H1163 H1166	H6120 H6510 H1095 H1096 H1337	nvt	H1095	H6120 H6510	H6510			Haskoning in de war?
151h	Abdij Lilbosch & Klooster Mariahoop SAC 01-03-2011 update SDF 01-09-2011		H1321		nvt						

1	2	3a	3b	4	5	6a	6b	6c	7	8	9
		Ontwerpbesluit			VR	Haskoning			Besluit gewijzigd tov SDF	SDF aangepast aan besluit	
		SDF2004		geen SDF nulmeting		Complementair	Afgevallen	Toegevoegd			
		bijlage I	bijlage II								
152h	Grensmaas	H3260 H3270 H91E0	H1095 H1099 H1134 H1149 H1163	H6430 H1037 H1166 H1337	nvt	H1037			-H1095 -H1134 -H1149		
153h	Bunder- en Elsloerbos	H6430 H7220 H9160 H91E0		H1078	nvt						
154h	Geleenbeekdal	H3260 H7230 H9120 H9160 H91E0	H1014 H1016		nvt				-H3260 -H1166		
155h	Brunsummerheide	H2330 H4010 H4030		H1078 H3160 H6230 H7110 H7150 H91D0 H1166	nvt		H1078				
156h	Bemelerberg en Schiepersberg	H6110 H6210 H6230 H9160	H1193 H1318 H1321 H1324	H6510 H1166	nvt						
157h	Geuldal	H3260 H6130 H6210 H6230 H7220 H7230 H9110 H9160 H91E0	H1078 H1083 H1096 H1163 H1193 H1318 H1321 H1324	H6110 H6430 H6510 H9120 H1037 H1166	nvt	H1037					
158h	Kunderberg	H6210 H9160			nvt						
159h	St. Pietersberg en Jekerdal	H3260 H6110 H6210 H6230 H9160 H91E0	H1318	H6510 H1037	nvt	H1037			-H91E0		
160h	Savelsbos	H6210 H9160	H1078 H1083 H1321 H1324	H6110 H6230 H6430 H9120 H1193 H1318	nvt		H6230 H1193				
161h	Noorbeemden en Hoogbos	H9160 H91E0	H1083	H7220	nvt						

BIJLAGE

Beknopt commentaar van IQuatro op de antwoorden van de ARF naar aanleiding van de vragen van GS Overijssel

vraag 1

De ARF slaagt er niet in om aan te tonen dat onze interpretatie van de richtlijnen onjuist is. Ze verwijst bij haar pogingen dit desondanks aan te tonen niet naar de richtlijnen en arresten van het Hof, maar uitsluitend naar "zachte" documenten. De pogingen om de juridische status van het SDF te ontcrachten falen niet alleen jammerlijk, maar getuigen tevens van een kwalijke, want suggestieve redeneertrant. Zie hiervoor ons hoofdstuk 1.

vraag 2

De stelling van IQuatro is juist. Het antwoord is gedeeltelijk onzin, het SDF vormt zoals wij hebben aangetoond de grondslag voor het uitvoeren van de richtlijnverplichtingen, de richtlijnen zelf, het Hof én de Commissie zijn daar duidelijk over. Ten tweede betekent de opmerking over complementaire doelen dat alles dat door de ARF verder wordt aangedragen ter verdediging daarvan niets met de richtlijnen te maken heeft.

vraag 3

Geen commentaar onzerzijds noodzakelijk, behalve dat IQuatro vermoedt dat het de ARF kennelijk is ontgaan dat voor alle habitats en soorten met codering D (ongeveer 40), toch doelen zijn geformuleerd in de Ontwerpbesluiten.

vraag 4

In hoofdstuk 1 hebben wij op afdoende wijze aangetoond dat onze stelling juist is. Uit het antwoord blijkt onvoldoende kennis van "harde" documentatie m.b.t. het belang van updating van het SDF.

vraag 5

Het antwoord op deze vraag is begrijpelijk omdat in twijfel wordt getrokken dat instandhoudingsdoelstellingen alleen maar kunnen worden geformuleerd als er een nulmeting is. Het antwoord verwijst slechts naar het Nederlandse beleid, dat door IQuatro wordt bestreden.

vraag 6

Het antwoord van de ARF is onjuist. Er bestaat in het licht van artikel 6(3) HR een onderscheiden richtlijnverplichting voor kwalificerende en niet-kwalificerende habitattypen en soorten. De brief van de Commissie waarnaar wordt verwezen is daarover niet concluderend.

vraag 7, 8

Uit het antwoord blijkt dat de ARF onvoldoende kennis bezit van de (procedures van) de Vogelrichtlijn om over onze stelling te kunnen oordelen (zie paragraaf 2.8). Op deze stelling zijn wij in hoofdstuk 2 zeer uitgebreid ingegaan en hebben de validiteit daarvan verdedigd.

vraag 9

IQuatro baseert haar standpunt m.b.t. het SDF op de richtlijnen en jurisprudentie van het Hof, zie hoofdstuk 1. Zie verder onder vraag 11.

vraag 10

Niet de opvatting van IQuatro, maar de opvatting die de ARF m.b.t. de juridische status van het SDF in haar paragraaf III opvoert is onjuist, zie daarvoor hoofdstuk 1. Door daarnaast naar paragraaf IV te verwijzen, wordt duidelijk gemaakt dat de ARF-toetsing niet serieus genomen kan worden. IQuatro verzet zich immers tegen de Nederlandse methodiek en praktijk, dus het hoeft geen verbazing te wekken dat de

ARF strijdigheid daarmee in onze stellingname weet te vinden. Wat (nogmaals gezegd) ontbreekt in de ARF is een toetsing aan terzake doende "harde" documentatie.

vraag 11

Het antwoord is bijna te genant om er woorden aan vuil te maken: "wij" hebben een zodanige definitie van nationale koppen gemaakt dat er geen nationale koppen zijn. IQuatro wijst er in hoofdstuk 4 op dat er nog steeds 266 doelstellingen in de Ontwerpbesluiten staan waarvoor geen nulmeting is vastgesteld. Geen nulmeting betekent geen doelen of maatregelen WANT ER IS GEEN TOETSBAAR UITGANGSPUNT. Dat juristen (niet alleen Freriks) dit zonder meer niet alleen accepteren, maar ook nog recht proberen te praten is naar onze mening voor iedereen met gezond verstand onverteerbaar.

vraag 12

IQuatro heeft in hoofdstuk 4 op afdoende wijze aangetoond dat er voldoende rek en ruimte te vinden is bij correcte toepassing van richtlijnen (paragraaf 4.5). Daarnaast is aangetoond dat het stellen van landelijke doelstellingen boven richtlijnverplichting strijdig is met die richtlijnen (paragraaf 4.3). In plaats van een serieze analyse van onze stellingname na te streven, citeert de ARF opnieuw kritiekloos uit een ambtelijk document.

Conclusie

Belangrijkste kritiek op de in de ARF gevolgde werkwijze is dat zij om het ongelijk van IQuatro aan te tonen geen enkel gebruik maakt van terzake doende documentatie, zoals de tekst van de richtlijnen, jurisprudentie van het Hof en documenten van de Europese Commissie waarvan de juridische status vastligt. De ARF beperkt zich vrijwel uitsluitend tot ambtelijke documenten van het ministerie van LNV zonder enige juridische status en z.g. belangrijke juridische rapportages, die vanuit hetzelfde ministerie worden gesponsord.

De ARF stelt meerdere malen dat onze interpretatie van de richtlijnen onjuist is, maar slaagt er niet in om met "harde" gegevens ons ongelijk aan te tonen. Het enige waar de ARF wel in slaagt is om duidelijk te maken hoezeer de stellingname van IQuatro afwijkt van de opvattingen van de Nederlandse overheid. Maar dat wisten we toch al?